Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНО: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 42. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 4-го БЕРЕЗНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 4, 1955. No. 42. VOL. LXII.

АЙЗЕНГАВЕР ПРО ПЕРЕГОНИ В АТОМОВИХ ЗБРОЄННЯХ

ПРЕЗИДЕНТ СУМНІВАЄТЬСЯ, ЧИ ОБ'ЄДНАННЯ РОБІТНИЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МАТИМЕ ВПЛИВ НА ПОЛІТИКУ; АЙЗЕНГАВЕР НЕ ХОЧЕ ВИЯВИТИ ТАЙНИ СВОЄЇ КАНДИДАТУРИ В 1956 РОЦІ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер на пресовій конференції заявив, що „ми це добре знаємо, що Захід мас, мав і ще тепер тішиться великою перевагою в ділянці атомової і водневої зброї." Але президент сказав, що „ніхто не може докладно передбачити, як довго Захід може вести перед в цій ділянці". Айзенгавер сказав також, що може прийти час, коли більша скількість атомової й водневої зброї не мусить приносити користь обороні країни. Коли обидві ворожі групи матимуть таке число цієї нищівної зброї, яке достатнє буде для того, щоб знищити ворога, — тоді вже не гратиме ролі те, чи якась із двох сторін матиме більшу скількість атомових і водневих бомб. Айзенгавер казав також, відповідаючи на запити про заяву прем'єра Черчила, що це буде чиста спекуляція передбачати, — коли комуністи зрівняються з Заходом в продукції атомової й водневої зброї. (Черчил сказав, що це може статися впродовж двох-трьох років). Члени Конгресу, які втаємничені про продукцію атомової зброї, заявили, що вони погоджуються з президентом в цій справі і сказали, що не можна не доцінювати совєтської спроможности в цій ділянці, в якій Совєти мають добрих фахівців. В справі об'єднання Американської Федерації Праці і Конгресу Індустріяльних Організацій президент заявив, що він сумнівається в тому, щоб із цього об'єднання вийшли якісь нові політичні провідники, які могли б розвинути політичну дію на монополістичній основі. Айзенгавер сказав, що американський нарід є занадто незалежний, щоб міг дозволити керувати собою якійсь групі провідників („босів"). Голова АФП Джордж Міні заявив на ці президентські слова, що ніхто з провідників робітничих організацій не збирається бути „босом" 15 мільйонів об'єднаного робітництва. Президент з усміхом і гумором відповідав на запити журналістів, чи він кандидуватиме в 1956 році. Журналіст нав'язав до заяви сенатора Беррі Голдвотера, який сказав, що республіканці програють вибори без Айзенгавера. Президент заявив, що немає таких людей, яких не можна б було заступити іншими, бо в противному випадку сумна була б доля людської цивілізації, коли б вмирали люди, які є незаступимі. Але президент все ж таки свою заяву виявив, що він тримаєбер в тайні свої пляни про кандидатуру аж до весни найближчого року, коли просив журналістів, щоб про цю справу запитували аж через рік. Президент із похвалою висловлювався про віце-президента Ричарда М. Ніксона та підкреслив, що цілком поділяє його думку, що добре було б, щоб конгресмени вибирали на чотири, а не на два роки, як це діється тепер. Та щоб це сталося, треба б змінити Конституцію. Айзенгавер запевнив журналістів, що ЗДА не зобов'язані допомагати урядові Формози в атаці на комуністичний Китай, та сказав, що Захід може бути втягнений в нову війну хіба тоді, коли війну почне ворожа сторона. Президент рішуче заперечив, що ЗДА висилали експедицію до Антарктіди на те, щоб там шукати догідного поля для випробування водневої й атомової бомб. Айзенгавер повідомив, що уряд ЗДА не має пляну висилати надвишки збіжжя до СССР. Він сказав, що навіть не знає, де зродилася ця думка, та додав, що немає вістон, що в СССР бракує харчів. Президент сказав, що не думає запрошувати маршала Георгія Жукова в гостину до ЗДА, бо обдумував цю справу і прийшов до переконання, що теперішня ситуація не надається на таку візиту.

СОВЄТИ ВИСЕЛИЛИ АМЕРИКАНСЬКОГО ДУХОВНИКА

Москва. — Совєтський уряд повідомив римо-католицького духовника о. Дж. Біссонет, американця, щоб він негайно виїхав з СССР. О. Біссонет перебував у Москві від січня 1954 року, приїхавши туди на підставі порозуміння між покійним през. Рузвелтом і Максимом Літвиновим у зв'язку з актом визнання совєтського режиму американським урядом. Тоді то Москва погодилася, що американський духовник може заспокоювати духовні потреби американського дипломатичного представництва в Москві. Американський амбасадор у Москві Болен склав протест проти виселення о. Біссенета, назвавши цей розпорядок совєтського уряду нарушенням договору з 1933 р. Американська преса здогадується, що виселення о. Біссенета з Москви є „відплатним актом" большевиків за заборону православному архиєпископові Борисові, висланникові московського патріярха Алексея, залишитись у ЗДА. Борис дістав був двомісячну візу на приїзд до ЗДА, але державний департамент відмовився продовжити ту візу. Як відомо, Православна Церква в СССР, очолювана формально патріярхом Алексеєм, фактично є підпорядкована цілком совєтській державній адміністрації.

Міні погодився бути членом Дорадчого Комітету при секретареві праці

Вашингтон. — Голова Американської Федерації Праці Джордж Міні, обідаючи з секретарем праці Джеймсом П. Мічеллом, обговорював з ним робітничі проблеми. Мічелл вдоволений з цієї розмови, бо йому вдалося „нав'язати зв'язки на основі дійсної співпраці". Міні не заперечив твердження Мічелла, але й не підтвердив його, а тільки сказав: „Ми обговорювали цілість робітничих проблем". Він погодився бути членом Робітничого Дорадчого Комітету при секретареві праці Мічеллеві. До цього комітету належать ще такі представники робітничих організацій: секретар-скарбник АФП — Вільям Ф. Шніцлер, і Геррі С. Бейтс — голова Спілки Мулярів (АФП). З Конгресу Робітничих Організацій належать такі представники: голова Волтер П. Рутер, Джеймс Б. Карі — секретар-скарбник і голова Спілки Сталеварників — Девід Дж. МекДоналд. Крім цього до цього комітету входить представник вуглекопів, залізничників та залізничних інженерів.

КІО проти урядового пляну збільшення військових резерв

Вашингтон. — Голова Комісії для справ ветеранів при Конгресі Індустріяльних Організацій, Л. С. Букмастер, заявив, що його організація противиться урядовому проєктові про збільшення військових резерв. Урядовий проєкт — сказав він, — це „перший крок до загального примусового вишколу". Букмастер зладив цю свою заяву для Підкомісії Збройних Сил в Палаті Репрезентантів, де він має її скласти під час обговорення урядового законопроєкту в справі військових резерв. Представник КІО заявив: „Ми рішучо проти примусового збільшення військових резерв". Урядовий законопроєкт передбачає збільшення військових резерв на три мільйони осіб в такий спосіб, що кожний вояк мусітиме відбути два роки військової служби і пізніше належати до резерви впродовж шістьох років. Добровольці, які зголосяться на шестимісячну службу в війську, належатимуть до резерви впродовж дев'ятьох років і шістьох місяців, і доповнюватимуть свій військовий вишкіл під час служби в резерві. Особи, що не схочуть належати до резерви, не матимуть права на почесне звільнення з військової служби і на всі ті привілеї, які прислуговують військовим ветеранам.

УРОЧИСТЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ ПАПИ ПІЯ XII

Римський Папа Пій XII скінчив у вівторок 2-го березня 79-ий рік життя і 16-ий рік перебування на Апостольському Престолі. Він з'явився того дня у вікні своєї кімнати в Ватиканській палаті і впродовж 7-ох хвилин повівав хустинкою до багатотисячної юрби прочан і вірних, що заповнили велетенський майдан св. Петра. Опісля Папа виголосив через радіо формулу благословення і поблагословив вірних. Його голос звучав ясно і чітко. Здоров'я Папи значно поправилося після важкої недуги, на яку захворів був він року тому. Святіший Отець дістав з різних кінців світу масу привітань з нагоди роковин народин. Прислав їх теж Президент Айзенгавер, який окремо висловив в останній своїй пресовій конференції подив для стійкости Папи в боротьбі проти всіх форм фашизму і комунізму. На фото: Папа Пій XII благословить вірних з вікна свого палацу.

РОЗГРОМ КОМУНІСТІВ У ВИБОРАХ В ІНДІЇ

Ню Делі. — У провінції Андра, яка була фортецею комунізму в Індії і де комуністи приготовлялися захопити в свої руки автономний парлямент і адміністративний апарат, вибори до провінційного парляменту принесли комуністам несподівано повний розгром. У провінційному парляменті, на всіх 140 мандатів, комуністи мали 45 послів, а т. зв. конгресова партія Неру мала 46 мандатів. Получившись із соціялістами, комуністи захопили були в руки провінційний уряд, який негайно розв'язав парлямент і розписав нові вибори, сподіваючись дістати у виборах абсолютну більшість. Тим часом, за дотеперішним підрахунком, коаліція трьох центро - правих партій здобула 57 мандатів, незалежні 11, соціялісти 5, а комуністи 4 мандати. На цій підставі вся індійська преса стверджує, що коли нестиме висліди виборів з усіх інших округ, то все одно вони не змінять вже основного образу: індійський нарід висловився навіть у тій провінції, яка була тереном найбільшої комуністичної пропаганди, рішуче проти комуністів. Найболючіше для комуністів те, що сам лідер комуністичної партії в Індії, Нагі Редді, як також його заступник — програли у виборах. Як одну з найважливіших причин тієї комуністичної поразки вважається створення коаліції з конгресової партії і ще двох інших партій, які виставили спільну листу та вели одностайну протикомуністичну кампанію. Сам прем'єр Неру об'їздив провінцію Андра і в своїх промовах вказував на комунізм, як на загрозу для безпеки держави. Цією своєю внутрішньою пропагандою Неру стояв у суперечності з своєю закордонною політикою, якою підтримує Совєтський Союз і комуністичний Китай в найважніших конкретних міжнародних справах, як озброєння Західньої Німеччини, Південно - східній Азійський Пакт, справа Формози, участь комуністичного Китаю в Об'єднаних Націях чи продаж комуністичним державам стратегічних матеріялів. Індійська преса висловлює погляд, що катастрофальна поразка комуністів в провінції Андра матиме поважний вплив на новий політичний уклад сил в Індії. Комуністи кричать тепер, що вибори були „сфальшовані".

ЗДА створять окремий фонд допомоги для Азії

Ню Делі. — З'єднені Держави прийшли до переконання, що на європейському Заході господарська ситуація до такої міри покращала, що він вже не потребує особливої допомоги від Америки. Тому ЗДА можуть присвятити більше уваги і грошей потребуючим країнам Азії. Таке заявив у пресовому інтерв'ю директор адміністрації закордонних операцій, Гаролд Стассен, прибувши на 4-денні наради до Індії. Він висловився з подивом про поступ, що його зробила Індія в господарській ділянці, і натякнув на можливість допомоги від ЗДА в наступному році у висоті 60,500,000 долярів. Стассен не подав конкретного пляну допомоги відтільним азійським країнам, а тільки покликався на приклад держав т. зв. пакту Кольомбо (Індія, Індонезія, Цейльон, Бурма і Пакістан), які мають пакт взаємної господарської співпраці. Ініціятива — сказав Стассен — повинна вийти від самих азійських країн. Американський уряд виступить з відповідним законопроєктом перед Конгресом у квітні ц. р.

Секретар фльоти певний успіху американської атомової зброї

Лос Анджелес. — Секретар фльоти Чарлз С. Томас на зборах Ради Світових Справ заявив, що він „певний того, що нашим ворогам неможливо буде знищити атомову відплатну силу ЗДА". Він не думає, щоб „у близькій майбутності була велика небезпека війни". Але якщо б війна вибухла, то ЗДА „мають таку велику силу, яку не можна перемогти". Томас підкреслив, що уряд ЗДА заявив, що не почне заобіжної війни, і тому майбутній агресор схоче наперед унешкідливити атомову силу ЗДА, щоб не допустити до війни збоку Америки. Але — сказав секретар фльоти — нові морські літаки, кораблі з керованими стрільнами, атомові підводні човни, а також літаконосці створюють такі рухомі бази, що ворогові не вдасться заскочити ЗДА. — Секретар летунства Гаролд Е. Толбот заявив на пресовій конференції в Филаделфії, що, згідно з його переконанням, летунські сили ЗДА далеко сильніші від летунства СССР, але він, як секретар летунства, мусить „припускати найгірше". Талбот сказав, що він мусить бути песимістом, коли говорить про відношення американських і совєтських збройних сил, бо йому бракує відомостей про совєтські збройні сили.

Спільна алярмова система для ЗДА і Канади

Оттава, Канада. — Представники Цивільної Оборони ЗДА і Канади на своїх зборах в Оттаві погодилися укласти нову, гнучкішу алярмову систему для обох країн на випадок ворожого летунського налету. Прийняті пропозиції будуть передані урядам обох країн на затвердження, після чого алярмова система буде подана до загального відома. Спільні збори представників Цивільної Оборони ЗДА і Канади відбуваються від 1951 року. Представник ЗДА полковник Геррі Родерік заявив, що обидві країни вирішили змінити дотеперішню алярмову систему, в зв'язку з тим, що перед ворожим летунським налетом треба буде переводити масову евакуацію населення загрожених міст і промислових районів.

МекКарті побоюється, що шпигуни працюють у Сигналізаційному Корпусі

Вашингтон. — Бувший голова Сенатської Постійної Слідчої Підкомісії сенатор Джозеф МекКарті заявив у своєму звіті про працю цієї підкомісії, що члени шпигунської сітки Розенберга, які прогнали були до Сигналізаційного Корпусу в Форті Монмут, Н. Дж., можливо й досі там працюють. Слідство довело — заявив МекКарті, — що члени цієї шпигунської сітки викрали радарові таємниці і передали їх СССР. МекКарті твердить, що цей звіт він подав був до відома всім республіканським членам своєї підкомісії, а демократів тоді в цій підкомісії не було, бо не хотіли в ній працювати. Армія вже давно заперечила обвинувачення сенатора МекКарті, а секретар армії Роберт Т. Стівенс заявив, що він знав про шпигунську сітку в Форті Монмут ще перед тим, як почалося слідство сенатора МекКарті. Шпигунську сітку очолював Джуліюс Розенберг із своєю дружиною Етеллю, яких стрічено на електричному кріслі.

Поштовий уряд заборонив доставляти „Правду" і „Ізвєстія"

Вашингтон. — Поштовий уряд заборонив доставляти московські щоденники „Правду" та „Ізвєстія" тим пренумераторам, які не мають на це окремого дозволу. Те саме відноситься і до інших комуністичних періодичних видань. Мало осіб або установ мають право пренумерувати совєтські видання, і тому це зарядження Поштового уряду рівняється майже забороні ввозу комуністичних періодиків до ЗДА. Поштовий уряд перед цією забороною радився генерального прокуратора, який сказав, що, згідно з обов'язуючими законами тільки особи в дипломатичній службі та зареєстровані агенти закордонних держав мають право діставати заборонені публікації, в яких находиться політична ворожа пропаганда.

Франція хоче в цьому місяці ратифікувати Паризький договір

Париж. — Рада Республіки, як вища палата французького парляменту, призначила день 22 березня для ратифікаційної дебати над Паризьким договором, що включає Західню Німеччину в оборонну систему Заходу і дозволяє їй озброїти півмільйонову армію. Прем'єр Фор і міністер закордонних справ Піне вірять, що ратифікація у Раді Республіки перейде гладко і закінчить затяжну боротьбу довкола цього договору та послабить міжнародне напруження, що існує весь час, поки ця справа остаточно не вирішена. Коли б Рада Республіки прийняла якунебудь поправку до котрогось із протоколів договору, тоді весь договір мав би вернутись назад до нижчої палати парляменту, що загрожувало б повним його провалом. Французькі сенатори затривожені резолюцією, яку прийняв західньо - німецький парлямент щодо німецького характеру Зарщини. Хоч резолюція не змінює тексту німецько - французького протоколу про Зарщину, але вона відновлює давній острах французів, які пам'ятають, що Зарщина із своїм важким промислом була „арсеналом" цісарської і гітлерівської Німеччини.

Суд признав відшкодування примусовому робітникові в Німеччині

Франкфурт. — Норберт Вольгайм, німецький жид, був студентом під час останньої війни, коли в 1943-му році його заарештовано і заслано до Освєціму на примусову працю у великій фабриці синтетичної гуми, власності концерну І. Г. Фарбен Індустрі. У 1951-му році він заскаржив у суді в Франкфурті „для принципу" названий промисловий концерн, жадаючи відшкодування в сумі 10,000 німецьких марок ($2,500) за примусову працю впродовж близько трьох років. Суд по довгому зволіканні, признав йому цю претенсію. Справа набрала розголосу, бо становить прецеденс: коло 700 великих німецьких фабрик і тисячі німецьких господарів (бауерів) користувались мільйонами насильно привезених до Німеччини з усіх окупованих країн Европи робітниками. Сама тільки названа фабрика хемікалій мала 2,200 примусових робітників, на яких видавала по одному долярові денно. Коли б вдержався присуд у справі Вольгайма, який — до речі — від 1952 року живе у Ню Йорку, тоді могли б скаржити своїх воєнних працедавців за відшкодування всі колишні примусові робітники в Німеччині.

З'їзд американських дипломатів із Далекого Сходу

Маніля. — В середу 2 березня почалася в столиці Филіпін, Манілі, 4-денна конференція американських дипломатів із країн Далекого Сходу, при чому вперше таку конференцію керує державний секретар, Дж. Ф. Доллес. На конференції приявні: американські амбасадори з Филіппін, Японії, Південної Кореї, національного Китаю (Формози), Ляосу, Індонезії і Сіяму. Триватиме вона до суботи. Державний секретар узгіднюватиме з репрезентантами ЗДА в названих державах політику ЗДА, беручи під увагу висліди недавньої далекосхідньої конференції в Бангкоку і свої переговори в Бурмі та країнах Індо-Китаю.

Король Камбоджі зрікся престолу

Пном Пенг. — 33-річний король одної з трьох індокитайських держав Камбоджі, Нородом Шіганук, який ще кілька днів тому прийняв був державного секретаря Доллеса й договорювався з ним про вишкіл армії, зрікся престолу на знак протесту проти опозиції лівих груп, які атакують його за його західню орієнтацію. Нородом проголосив свою абдикацію через радіо. Він зрікся престолу на користь свого 58-річного батька Сураміта, який ніколи не був королем. Цей його вчинок схвилював усі антикомуністичні кола в Камбоджі і цілій Південно-Східній Азії з уваги на можливість використання хаосу в Камбоджі лівими і прокомуністичними елементами. Камбоджа має 3,700,000 мешканців і вважалась досі за найбільш відпорну на комунізм країну Індо-Китаю.

Погром арабів в Ґазі — на Раді Безпеки ОН.

Каїро. — Офіційна скарга Єгипту проти Ізраїлю за кривавий напад ізраїльської військової частини на військову станицю на передмісті Газа по єгипетському боці — актуалізує знову справу взаємин Ізраїлю з його арабськими сусідами. Формально між ними все ще нема миру і державні кордони все ще є тимчасові, бо існує тільки перемир'я, контрольоване мішаною військовою комісією, що її визначили Об'єднані Нації. Коли поширилась вістка про цей останній напад, під час якого згинуло 38 арабів, а 30 було поранено, — в місті Газа зорганізувалась спонтанна демонстрація, на чолі з єгипетськими студентами. Демонстранти обкидали камінням будинок військової комісії Об'єднаних Націй, вибивши в ньому всі вікна, і спалили два авта цієї комісії. Всі члени комісії разом з жінками і дітьми збіглися до одного дому, під охорону війська. Щойно з прибуттям підкріплень вдалося поліції відновити в місті спокій. Голова мішаної комісії, канадійський генерал Бернс, склав гострий протест єгипетському міністрові закордонних справ. А прем'єр Єгипту Гамаль Нассер заявив, що Єгипет подбає про те, щоб домагатися негайного надзвичайного засідання Ради Безпеки ОН для розгляду ситуації, яка становить небезпеку для миру. Речник ізраїльського уряду гостро осудив інцидент, найкривавіший за останніх 7 років від часу підписання перемир'я.

В АМЕРИЦІ

● **Міжнародна Палата** в Ню Орлінсі, Луїзіяна, відзначила брата президента — д-ра Мілтона Айзенгавера річною нагородою Куннінгема за те, що він під час своєї поїздки здобув Америці приятелів в країнах Латинської Америки.

● **Департамент оборони** повідомляє, що в квітні цього року покличуть до військової служби тільки 8,000 рекрутів, в березні — 11,000, а в січні і лютому — по 23,000. Всі покликання відносяться до армії. Число для квітня зменшене, бо є більше зголошень добровольців.

● **Південнокорейський амбасадор** у ЗДА І. С. Янг заявив, що вільний світ мусить зайняти тверде становище до комуністів. „Якщо ми хочемо бути вільні, сказав Янг, то мусимо оборонити волю... навіть і при допомозі війни".

● **Конгресмени** Олвін М. Бентлі і Кеннет А. Робертс, які були важко поранені під час нападу порторіканців на Конгрес, обурені з того, що й досі нічого не зроблено для безпеки членів Конгресу. Палата прийняла була потрібний законопроєкт минулого року, але Сенат його не затвердив.

● **Два лікарі** з Сиракюзького університету д-ри Дж. А. Кронк і Д. Е. Навмані винайшли лік, який впродовж місяця кількох годин гоїть виразки, спричинені отрутою рослини „айві". Цей лік — мішанина „брістаміну з зірконієм".

● **Через Янґстаун, Огайо**, пронеслось малий торнадо, внаслідок якого згинула одна жінка, та поранено дев'ять осіб. Дім цієї вбитої жінки знищений, крім того знищені ще чотири доми, а кілька домів пошкоджені.

● **Домініканська Республіка** хоче купити в ЗДА 25 літаків типу Ф-86Ф, а Венесуеля — 22. Ці літаки ЗДА продадуть в рамках взаємного оборонного договору.

● **Населення Канади** зросло за минулий рік на 2.7 відсотка і становило в січні 1955 15,439,000 осіб (в січні 1954 р. 15,035,000 осіб).

У СВІТІ

● **Черчил**, виголошуючи своє останню промову в англійському парляменті про конечність дальшого розвитку атомової і водневої зброї в Англії, покликався на свою власну пропозицію 1931 року, яку він виголосив в парляменті, в грудні 1931 року, отже 24 роки тому, в якій він передбачав можливість видобування стихійної енергії з атомів.

● **Молотов** переслав англійському урядові ще одну ноту з загрозою анулювати англо-совєтський договір приязни з 1942 року в разі ратифікування Англією Паризького договору. Англійська преса дивується, нащо Молотов витрачає свою енергію, коли Англія вже ратифікувала цей договір, і тільки королева Єлисавета має його підписати. Це станеться негайно після того, коли ратифікує цей договір французька й німецька вищі парляментарні палати.

● **У Касаблянці** (французьке Марокко) два чоловіки ждали перед домом Муляя Ідріса, голови невеличкої демократичної партії марокканців, яка є за згодою з французами. Коли голова цієї партії вийшов на вулицю, його засипали револьверовими стрілами. Муляй Ідріс згинув, а атентатчики втекли на роверах.

● **Ричард Ворд**, 32-річний американський купець із стейту Монтана, одружився у Франкфурті з 33-річною німкенею. Незабаром після того виявилось, що він має у Каліфорнії дружину і двоє дітей. Його арештували і засудили на 11 місяців в'язниці за двоженство, уневажнивши водночас друге подружжя.

● **Націонал-китайський вождь** Чіянг Кай - шек не зрікся своєї мрії — висісти з своїм військом на китайському суходолі й перебороти комуністичний режим. Він говорив на цю тему з американською сенаторкою Маргарет Чейз Смит, республіканкою із стейту Мейн. Посередницею - перекладачкою між ними була дружина маршала Чіянг Кай-Шека, яка плинно говорить по-англійськи.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СПРАВЖНЯ ТРАГЕДІЯ

Молода, звироднілa мати в Ню Йорку збила, як кажуть, на квасне яблуко свого дволітнього сина за те, що він плакав, коли вона була „на пиві". Група дев'ятилітніх юнаків у Бронксі затягнула в кущі парку свою шкільну товаришку і мальтретувала її в найжорстокіший спосіб, не знаючи завіщо і чому. Десятки і сотні подібних вісток про злочини батьків супроти своїх дітей та про переступи юнаків і дітвори можна вичитати кожного дня в льокальній пресі. Крайові, місцеві і приватні виховні та релігійні заклади і поодинокі відповідальні громади б'ють на сполох, радять і шукають, з одного боку, причин цієї справжньої трагедії, якою є безвідповідальна поведінка батьків і застрашуюче поширення злочинности серед молоді і навіть дітвори, а з другого боку намагаються знайти способи, щоб її припинити. Звичайно, всі ці злочини не можна генералізувати, бо вони все ж таки є вийнятками, але останнім часом ці вийнятки стають вже занадто часті.

Минулої суботи, на прийнятті, що його влаштувала Ліга Молоді в Ню Йорку для „видатних спортовців українського походження", один із промовців з гордістю підкреслив зацікавлення спортом української молоді, і в тому добачав також заслугу, що в багатьох випадках злочинности серед молоді цієї країни не подибується українських імен. І він мав рацію, хоч самий спорт ще далеко проблеми не вичерпує. Серед молоді українського походження, як тут народженої, так і новоприбулої, справді немає, або майже немає випадків злочинности. Це правда, що серед цієї молоді є заінтересування не тільки спортом, але й іншими шляхетними заняттями. Маємо Лігу Молоді, маємо Пласт, СУМА, молодь ОДВУ, ОДУМ, маємо розбудовану систему позашкільного виховання і навчання, маємо численні курси, літні оселі, табори тощо.

Але при тому всьому було б великою помилкою і великою загрозою саме тільки фарисейське ствердження, що наша молодь, мовляв, не така грішна, як її оточення, а вся та потіха, що наша молодь „не така", буде далеко меншою, коли схочемо дещо глибше вглянути в стан нашої молоді, або радше її батьків і уявимо бодай прийдешню ґенерацію. Ми бо мусимо здавати собі справу, що наша молодь зліплена цілком з такої самої глини, як і її ровесники іншого походження, і що вона підлягає таким самим природнім законам розвитку, як і її оточення. Це — одне. А друге — наші виховні організації ще далеко не охоплюють всієї молоді, навіть її більшої частини, і далеко не всі наші батьки дбають про належне виховання своїх дітей. Скільки у нас є таких родин, навіть між тими „свідомими", що їм зелений долар засліплює очі до такої міри, що вони не бачать за ним ні сонця, ні хмари? Скільки у нас є таких, що для них єдиною ціллю і єдиною ідеєю є телевізор у власній хаті, автомобіль під хатою і постійно зростаюча кількість цифер на їхньому конті в банку?

Крім того, діти беруть собі приклад із своїх батьків, вони прислухаються тому, що вони говорять, і приглядаються тому, що вони роблять. Скільки тисяч родин є у нас таких, що можуть показати своїй дитині посвідку вплаченого національного датку і виснити їй, що цей даток значить? А скільки є таких, що за мінімальну місячну чи річну вкладку можуть показати своїй дитині „вивінувальну" грамоту Українського Народного Союзу, причепити їй союзівську відзнаку з перехрещеними українським і американським прапорами і цим назавжди зв'язати її з українством, з її українським походженням? Скільки є таких, що свідомо дадуть їй в руки „Веселку", допоможуть і заохотять її прочитати те, що там написано? З того, скільки осіб прислало пожертву на видання „Веселки", виходить, що заледве 5,000 на всі сотні тисяч наших громадян.

І в цьому є теж зародки трагедії нашої власної молоді, якщо не теперішньої, то тої, що прийде в майбутньому. Колись, у старому краю, нарікали на „дурних дітей", що, даючи себе поривати великим ідеям, ішли до в'язниць і навіть на шибеницю. Тут ми бачимо, що може статися з молоддю, якій відповідної ідеї не вкажуть, хоч вона існує і сама „напрошується". Ця трагедія є нашою трагедією і ми мусимо їй протидіяти, як свідомі громадяни своєї країни. Мусимо їй протидіяти насамперед там, де таке протидіяння найбільш доступне: у наших родинах, в наших церквах і школах ,в наших громадах і наших організаціях. Це — наш перший обов'язок.

КОМУНІСТИЧНИЙ ДАРУНОК АМЕРИЦІ

З'єдинені Держави дістали кілька днів тому від Пейпінґу цікавий дарунок: двох американських громадян, які, з'явившись в американському консуляті в Гонґ Конґу, заговорили мовою стовідсоткових комуністичних агітаторів. Можна уявити собі враження серед урядовців консуляту ЗДА і в англійських урядових колах Гонґ Конґу, коли вони раптом почули з уст не вихованців совєтського комсомолу, чи комуно - китайської школи пропаґаторів, висланих на Захід для підпільної акції, а просто таки від своїх власних громадян, про яких було відомо, що вони сидять в комуно - китайській в'язниці, отже є ніби жертвами комуністичного режиму, — трафаретну комуністичну фразеологію із лайкою — Америки й Англії. Колишній студент медицини в китайському університеті, лікар, що працював у Китаї за своїм фахом, і вчителька англійської мови в китайській високій школі, ентузіястка китайської літератури, були арештовані як американські „шпигуни", пересиділи три з половиною роки у в'язниці і вийшли на волю — як звеличники комуністичного режиму! Оточені не комуністичними опричниками ,а службовцями американського консуляту, англійськими урядовцями і представниками вільної преси, — вони насамперед заявили, що дійсно були шпигунами; що комуністичний уряд в Китаї нікого не арештує без наявних доказів вини; що вони дійсно заслужили собі на ту кару; що в Китаї панує „правдива демократія", не така, як „поганий поліційний режим" в Америці чи Англії; що американська преса пише про комуно - китайські відносини самі брехні, продиктовані їй „паліями війни" і т. п. Ця пара американців стала міжнародною сенсацією, і представники світової преси в Гонґ Конґу почали дивитись на неї, як на якусь диковижу, що вискочила з машини комуністичних чарівників. Цікаво, чи вони будуть також в Америці запевнювати, що бути членом комуністичної партії — це велика почесть, якої вони не всилі доступити тільки тому, що були „злочинцями". Мабуть найправильніше вияснила загадку духової метаморфози тих людців мати тієї комуністичної неофітки: її донька, мовляв, психічно захворіла і її треба віддати в лікарню на лікування. Сама ж донька обурилась на таку характеристику: вона, мовляв, тілом і духом цілком здорова...

Але для керівників американського державного апарату і всього американського громадянства це — поважна проблема, що охоплює не лише тих двох слабохарактерних індивідів, це — небезпека, що загрожує всім громадянам вільних країн, які, опинившись поза залізною завісою, можуть перейти через такий самий млин комуністичної пропаґанди, сполученої з суґестією, моральним натиском та фізичними торturами — і з позитивних членів свого народу стати його шкідниками. Очевидно, що, рахуючись з такою небезпечною можливістю, держава мусить придумувати засоби самоохорони: як боротися проти такого зачмелювання її громадян ворожою пропаґандивною апаратурою і як ставитись до таких одиниць, що дійсно впали жертвою ступневого, повільного затруювання їх комуністичною отрутою.

Цією проблемою поважно зацікавились також американські військові чинники, які не можуть забути того, що кругло 20 американських вояків, попавши в китайський полон під час Корейської війни, воліли, замість вернутися на батьківщину, залишитись у ворожій країні. Не закінчились теж процеси перед військовими судами проти тих полонених, які своїми свідченнями перед ворогом і своєю поведінкою в полоні пошкодили державі та іншим воякам. Зрештою, і досі ще в Китаї поневіряються американські полонені, безправно затримані там, як „шпигуни", й напевне зачмелювані комуністичними доктринами. Контр-адмірал Дан В. Геллері, висловлюючись на цю тему на сторінках „Сатердей Ївнінґ Пост", радить повчати американських вояків, що на випадок ,коли вони попадуть в комуністичний полон, то щоб згори заявляли готовість підписати чи розголосити все те, чого комуністичний ворог забажав би: таким чином знецінювались би всякі заяви полонених, використовувані комуністами для пропаґандивних цілей, як це було, напр., із зізнаннями про те, що з американських літаків нібито скидали пробівки з бацилями заразливих недуг. Зрештою, військові фахівці дійшли до переконання, що найкраще так засталити духа своїх вояків, щоб вони радше гинули, як здавались в полон. В такому напрямі буцімто вже йде вишкіл у частинах морської піхоти. (Військовий фахівець „Ню Йорк Таймсу", Г. В. Болдвін, пригадує, що таким духом були пройняті японські вояки, і тому лише мінімальне їх число дісталося в полон). Ті ж, які попадуть в полон проти своєї волі, оточені й роззброєні, повинні вже заздалегідь знати, як їм поводитися. Вони згори мусять знати, що їх жде, яким моральним та — на випадок спротиву — фізичним тортурам вони будуть піддані і як опертись намаганням вкрасти їхні душі .

Коли перемога большевицької революції на Сході Европи висунула перед світом цілу низку зовсім нових проблем, то так звана індоктринація полонених і в'язнів у комуністичних державах — це теж проблема цілком нова, яка пригадує хіба часи пізнього середньовіччя, коли вербовано „яничарів". Але мабуть без прецеденсу у всесвітній історії є випадок, щоб чужинця ,який мирно живе в державі, арештували, роками тримали у в'язниці, в тому часі безупинно піддавати впливові ідеологічної пропаґанди і потім, цілком переробивши його світогляд і його духовість, висилали назад на його батьківщину в ролі її ворога! А на Заході є цілі політичні партії і сотні політиків, які твердять, що з такою системою можна „співіснувати".

Юрій Таркович

ДЕСЯТЬ РОКІВ У БОЛЬШЕВИЦЬКІЙ НЕВОЛІ

У нас назагал прийнято вважати, що лише в червні 1945 р. Закарпаття включено до Української Совєтської Соціялістичної Республіки ,на основі договору між тодішнім прем'єр - міністром Чехо-Словаччини Фірлінґером і міністром Молотовим. Але цей договір — це була вже чисто формальна справа, бо Карпатська Україна була фактично включена до Совєтського Союзу точно десять років тому, коли совєтські армії, перейшовши в лютому 1945 року Карпати, запровадили на Закарпатті совєтсько-російську військову адміністрацію і управління. З того часу Закарпаття стало фактично складовою частиною Совєтської України, і то тим більше, що вже на конференції в Ялті в лютому 1945 р. Совєтам признано право на Карпатську Україну. Це — щодо формальної сторони справи з нагоди 10-річчя московсько - большевицького панування над Срібною Землею.

Яка ж тепер ситуація на Закарпатті? Відомості маємо дуже скупі, листи приходять рідко і нереґулярно і найбільше можна добідатися хіба з сторінок совєтської преси. При цьому газету „Закарпатська Правда" ,що виходить в Ужгороді і призначена для „Закарпатської области", на еміґрації дістати майже неможливо. Але перед нами київська „Правда України (ч. 6), в якій майже половина третьої сторінки присвячена Карпатській Україні.

Стаття починається з опису Карпат, дрімучих лісів Говерлі і леґендарного Олекси Довбуша. Потім читаємо згадку про те, що „населення Закарпатської України завжди бачило свого рідного брата". Але цікаво, що цей брат — за словами писаки із „Правди України", — не галичанин, але хтось інший. Про цього „іншого" таку пісню нібито співало населення Закарпаття:

„Ой, піду я у Росію,
Бо Росія — мати,
Там я буду із братами
В щастю проживати..."

Отак виглядає неймовірна совєтсько - московська брехня. Таж навіть сам Молотов у червні 1945 р. підписав договір про прилучення Карпатської України до Совєтської України, в якому чорним на білому було зазначено, що „Карпатська Україна, як частина української землі, що відвічно прагне з'єднатися із своїм материком Україною..." і т. д. Але тоді Москва, враховуючи український характер Закарпаття, оглядалась на західніх союзників і на Прагу.

В „Правді України" читаємо, що „Карпати — чудовий, багатий гірський край, а закарпатці — добросердечні, гостинні і талановиті люди". Зовсім правильно зазначивши, що Закарпаття ще в XI віці було відірване від Київської Руси, далі автор вже дотримується м о с к о в с ь к о ї версії про те, що закарпатці „завжди прагнули повернути до своїх братів — російського і українського народів...

Ще трохи далі знаходимо слушну заввагу, що „багато закарпатців брали участь в повстаннях Богдана Хмельницького, який уважав Закарпаття частиною рідної України". Але вже пару рядків нижче автор, мабуть із страху, щоб йому не закинули „буржуазний націоналізм", вкладає закарпатцям в уста таку пісню:

„Ой, злетіла пісня-туга
З поневолених Карпат,
Дав нам руку допомоги
Брат — великий русский
[народ...

Хоч Закарпаття є складовою частиною нібито незалежної Совєтської України, проте, очі закарпатців повинні звертатися не на свою столицю Київ, але на... Москву. Так і в пісні повинні вони співати:

„Повій, вітре, з Верховини
Та на ту горицю,
Понеси ти нашу пісню
У Москву-столицю...

Очевидно, пісні про „радісне життя" не оминули і Закарпаття:

„Грай, сопілко, грай трембіто,
Співай Закарпаття.
Ми в сім'ї радянській дружній
Знайшли своє щастя.

З усього вище наведеного стає ясно, що і на Закарпатті іде неприхована русифікація, ґльорифікація всього російського і намагання прищепити закарпатцям любов не до України і Києва, але до Росії та Москви.

З тої ж газети довідуємось, що в Ужгороді є радіовисильня. Але 53 відсотки всіх пересилань іде російською мовою і тільки 41 відсоток — українською, а 6 відсотків — мадярською мовами. В Ужгороді ще в 1946 році зорганізовано університет з чотирма факультетами, де підготовляють майбутніх совєтських фахівців.

З найбільших будов треба згадати про будову між селом Колочавою на Волівщині і селом Нижня Бистра на Хустщині, великої гідроелектрівні ,яка має забезпечувати електричним струмом не тільки Закарпаття ,але й частину Галичини, Мадярщини і навіть Румунії. Викінчити цю гідроелектрівню плянують в 1956 році. Та чи не вийде так, як з тим Дніпрогесом ,коли увесь електричний струм дали на промислові підприємства, а села, що були навіть зовсім близько від нього, користувалися нафтовими лямпами.

П. Одарченко

Коли народилася Леся Українка

У багатьох працях і статтях про Лесю Українку існує велика розбіжність щодо дати народження Лесі Українки. В останньому числі „Веселки" подано, що Леся Українка народилася 26 лютого, в праці Л. Білецького „Трисильветки" зазначено, що Л. Українка народилася 26 (13 ст. ст.) лютого. У вступній статті Б. Якубського до I тому творів Лесі Українки (1927 р.) також зазначено, що Леся Українка народилася 26 (13 ст. ст.) лютого. Щодо року народження, то розходжень майже немає. Тільки С. Єфремів у своїй „Історії українського письменства" позначив цю дату роком 1872.

М. Зеров у своїй праці про Лесю Українку пише, що Л. Українка народилася 13 лютого. У вступній статті П. Одарченка до I тому творів Лесі Українки (Ню Йорк, 1953 р.) зазначено, що Леся Українка народилася 25 лютого нов. ст. або 13 лютого ст .ст. У молитовнику Петра Драгоманова (в будинку, де народився М. П. Драгоманів) написано пером, що Леся Українка народилася 13 лютого 1871 року.

Останнє джерело найвірогідніше, бо в цьому родинному молитовнику записано кілька дат, дуже точних із зазначенням години і хвилини події. У 19 столітті різниця стилів становила 12 днів (а не 13 днів). Тому за новим стилем це було 25 лютого. Помилка багатьох авторів пояснюється тим, що вони додають до числа старого стилю в 19 ст. число 13, замість 12.

Отже, треба всім авторам прийняти ту очевидну істину, що Леся Українка народилася 13 лютого за старим стилем, себто 25 лютого за новим стилем. Цього року 25 лютого минули 84 роки з дня народження великої поетки українського народу.

I. Світ

СВІТОВИЙ АЛЬМАНАХ НА 1955 Р.

Рік тому на сторінках „Свободи" доводилося нам писати про цей альманах на рік 1954-ий, а тепер хочемо звернути увагу на нове видання — на 1955-ий рік.

Альманах випускає в світ видавництво Скріпс-Говард, яке веде сітку часописів та журналів, і повна його назва — „Світовий альманах та книга фактів". Розмір видання такий, як і минулорічного — 896 стор. дрібного друку.

Більшість помилок з альманаху минулого року перейшла до нового видання, і цим стверджується ,що наші установи, яким ця справа близька ,не добилися до його редакції, щоб їх виправили.

Цим разом занотуємо дещо нового в альманасі ,що є для нас цінним, а про минулорічні помилки можна довідатися з нашої статті в „Свободі" з 5 березня 1954 р.

На стор. 92 в хронології подій читаємо, що 27 лютого 1954 р. „Крим, провінція РСФСР, став частиною Української республіки. Консолідація, затверджена совєтським урядом, була зроблена для скріплення зв'язку між москалями й українцями, беручи на увагу територіяльні та економічні інтереси".

Серед пам'ятних дат від 2,000-го року до Р. Х. аж до наших днів немає нічого з українського життя й історії. З подій першої світової війни є про Берестейський мир, укладений між большевиками і Німеччиною, але ні слова про Україну. На стор. 143 є нотатка, що „мадярські війська окупували 14 березня 1939 р. Карпато-Україну".

Велика Дніпрова гребля на стор. 213 у списку найбільших гребель світу стоїть на восьмому місці, але знаходиться вона... в Росії.

На стор. 256-304, подається склад населення ЗДА. Українців окремо не зазначено, бо іміґрантів поділено за державним їх походженням. Як країну походження багатьох іміґрантів, подано СССР, хоч до 1918 р. такої країни не існувало. Натомість є точна статистика жидів, як у світі ,так й по окремих американських містах. Як джерело до цієї статистики подано „Американську ж и д і в с ь к у річну книгу на 1953 р.".

Докладно подане населення Канади. Тут бачимо статистичні дані на 1951 р.: українського походження є 395,043 (стор. 323), а у відділі релігійнім: Українська Греко - Католицька церква — 190,831 й Греко-Православна — 172,271. Шкода, що Греко-Православна Церква — не зазначена як українська.

Розділ про Польщу (стор. 369) треба б справити, бо в багатьох місцях вживається тут навперемінy СССР-Росія. Зазначено, що СССР забрав частини „Вайт Рашен" і Західню Україну, з населенням 12,775,000.

Розділ СССР (стор. 375-378) має однаковий текст з текстом 1954 року. Зміни вписано тільки в півроздiлах адміністрації та економіки. Тут читаємо (стор. 378), що в 1945 р. було в СССР 20,000 православних парафій з 30,-000 священиків, 87 монастирів, 10 семінарій і академії у Москві та Ленінграді.

Повчальний дуже список „кіно зірок". В ньому немало є жидівських прізвищ, з зазначенням місця народження, як напр., Крем'янець, Вильно, Київ, Мінськ — і все це в „Росії".

Найбільшу увагу і подив звертає релігійна інформація (стор. 708-720). Тут читаємо: Східня Православна Церква — 2,696,636 членів у 1954 р., й далі такі дивогляди: Американська Карпато - Руська (Московська) Православна Греко-Католицька Церква (12 церков) з парафіями — 100,-000; Американська Православна Церква без ніяких даних, бо „їх неможливо дістати"; Русска (Московська) Православна Церква поза Росією — 97 парафій з 65,000 парафіян; Русска (Московська) Православна Греко-Католицька Церква Північної Америки — 44 парафій з 40,-250 парафіян і Українська Православна Церква ЗДА — 84 парафії з 72,465 парафіян (стор. 703).

В точці „Католицькі Церкви" в дужках зазначено: „Інші, крім Романської (Римської), див. східньо - православні, ліберально-католицькі й старі католицькі.

На стор. 705-707 подані інформації про централі Церков, де теж є немало цікавих даних, напр., „Русско-Православна Греко - Католицька Церква Північної Америки" (заснована на Алясці в 1792 році , в Сан Франціско — у 1872 р.), правлячий єпископ митр. Леонтій в Ню Йорку, секретар — Бесмертний. Церква претендує на мільйон членів, хоч в дійсності є в п'ять разів менше. Просовєтська Церква не подала жадних даних.

З українських Церков є такі: Українська Православна Церква Америки (дата заснования — 1928 р.), єпископ Богдан, Ню Йорк, та Українська Православна Церква ЗДА — митрополит Теодорович, Бавнд Брук, Н. Дж.

В списку членів Національної Ради Церков Америки подана тільки Українська Православна Церква, єпископа Богдана. Ця організація включена в список лідерствуючих протестантських організацій (стор. 708-709).

В списках католицьких єпископів та організацій немає імен українських єпископів, як, напр., єпископа Богачевського, або назв церков і організацій, хоч список інших поданий на стор 711-712.

В списку померлих в 1954 року немає імени Президента Андрія Лівицького, хоч є сотні дуже мало відомих імен.

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 70 тисяч ч л е н і в, є такою передовою народною установою американських і канадійських у к р а ї н ц і в, в списку членства якої не повинно забракнути теж і Вашого імені. Бо належати до У. Н. Союзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя

Д. Гуменна

ТРИ ОСТАННІХ ЗУСТРІЧІ

(3)

„А знаєте, — кажу, — на Орчард Біч я бачила такий камінь, що зовсім подібний на скам'яніле дерево. От, щоб ви колись подивилися та визначили, чи той камінь справді був колись деревом!

„Таке, хоч зараз бери та їдь на Орчард Біч! — моментально зареаґувала геологічна Іванова душа, очі заіскрилися. — Хто зна, чи зараз той острів не під водою, — а то, їйбо, поїхав би... Ще може встиг би, поки на роботу..."

Надворі була осіння мжичка. Ще буде літо, колись поїдемо, покажу йому те місце... Очевидно, Іван відчував, що літа вже в нього не буде, усе, що можна вхопити, треба робити зараз...

„Іванова [illegible] перша книжка, [illegible] — ухвалила собі я, виходячи від Дубинця з деякими викидами сумління за змарнований Іванові час. — Це ж він — співавтор задуму книжки, я тільки перехопила його ідею, книжку мав би написати він..."

5

Третя зустріч була за три тижні до трагічної п'ятниці. Цим разом Іван, з великого дива, прийшов до мене. Були свята, другий день нашого Нового Року. Іван прийшов по-святочному, з „кейком", бо, мовляв, є звичай, що перший раз у хату йдеться з „хлібом-сіллю". Вітаючи з Новим Роком, розцілувався... Чи міг думати, що це не вітання, а прощання з друзями, і цим світом? Він не знав, [illegible] вже за три тижні передчував. В цій останній нашій розмові просковзнули такі слова: „Цей рік буде порожній і скучний. Нічого в ньому я не жду, не сподіваюся. Ніяких подій, все стало якесь сіре, нецікаве..." Справді, через три тижні для Івана в 1954-му році нічого вже не було приділено долею...

Отже привітавшись із Новим Роком, розложили мої аметисти, халцедони, яшми, малахіти, флюорити, вивезені з пустель заходу Америки. Межи ними були й надбання з нюйоркських берегів — і бісової віри Іван відразу їх впізнав. Потім почав пригадувати свої ґеологічні експедиції по Україні, різні пригоди, зустрічі...

„Оце приїжджаємо в село, треба десь переночувати. Знаємо, що коли відразу звернемось, то ніхто не пустить, бо ж село не любить „представників із центру". Робимо так: я йду попереду, а товаришам кажу їхати позаду й під'їхати тільки тоді, як я оглянуся й махну головою. Іду собі вулицею, через рамено — напіввійськова польова торба, в руках молоток, ним вимахую. На воротях нашічемної хати стоїть господар чи господиня. Я привітався й проходжу мимо, себто роблю ще один крок, а тоді, наче згадавши щось: „Скажіть, будь ласка, чи не знаєте, де б можна було розжитися молока?" — „А хто ж ви такі будете"?, згоряє з цікавости господар чи господиня. — „Та ми — інженери з Києва, тут у вас маємо робити дослідження ґрунтів, може знайдемо копалини мармуру, та нам треба було б десь і переночувати..." — Як тільки дядько почув, що ми — не „представники з области", то вже сам розчиняє ворота. „Та й у мене можна було б, правда, в нас нема по-панському, одне ліжко..." — „Борони Боже, ми не хочемо на ліжку, ви нам внесіть околот соломи, простеліть на землі, а ми вже своє все маємо. Не будемо вас дуже турбувати, тільки молока попросимо продати..." І дивишся — вже приймають, наче своїх синів..."

„От тоді, в експедиціях, я й надивився на вимерлі села. Одного разу заїхали в село, — а там нікого нема. Всі хати стоять пусткою, село порожнє, все позаростало бур'яном. Дивишся, коло вікон отака по груди трава. Знайшли ми на ціле село дві жінки. Ці вижили, годуючись трипільською стравою, скойками. Щодня ходили до річки, збирали скойки й по кілька годин їх варили, виходив якийсь твердий навар, наче б то холодець. Вони й нас тим частували..."

І ясно, далі Іван почав розповідати про свою працю. А про що ж інше міг він говорити, той, що зарядився на таку працю ще в ті часи, їздячи по вимерлих селах України. Він жив своєю працею, вже бачив духовим зором її кінцеву крапку. Через це всю свою відпустку, замість розкошувати в екскурсії на Кубі (як плянував), просидів у Вашингтонській Конґресовій бібліотеці, витягаючи звідти совєтські газетні джерела про штучний голод на Україні.

Робота вже на викінченні, але як її видати? — Еге, це й мій повсякчасний клопіт, — почала й я показувати рукописи, що лежать по 5-10 років, а не можуть дочекатися...

Але Іванові вже треба йти. В цей час — стук у двері. Прийшла моя приятелька, Неоніла Кордиш. — „Знайомтеся, а може ви вже й знайомі? Це — геолог, а це — археолог..."

Іван відразу забув, що треба йти. „У мене було дві дороги: одна — стати археологом, друга — геологом. Історія землі й історія людини. Перемогла геологія, але все життя я захоплений археологією. Навіть сам провадив розкопи, поки не заборонили. Оце, бувало, вчителюючи в селі, зберу учнів і пішли в ліс. А там я виявив величезні могили, порослі столітніми дубами. Я ще тоді був дуже молодий, копав без наукової методи — й добре, що заборонили. Хай краще ті скарби будуть заховані під землею й чекають, коли матимемо свою державу. А то — де воно все, що я викопав, ділося? У Медвині я тоді зорганізував філію музею, потім вже без мене передали експонати до обласного музею. Все потім десь пропало... Ех, — мрійно казав далі, вже з добрих півгодини стоючи під самими дверима, на відході, — нічого більше не хотів би, як забратися десь у наше українське село учителем! Скільки діла можна зробити б! Не кажу вже про інше, а хоч би з самої тільки археології. Наша земля насичена культурними шарами відкладів найдавніших епох. Тільки провести з населенням роз'яснювальну роботу, як почнуть селяни й школярі зносити різну виорану старовину, черепки, кістки... В кожному селі можна творити філію музею.. Ой, мушу бігти! . Так ще хочеться з вами говорити, таке все цікаве, аж за серце хапає..."

І таким, як у ту розмріяну хвилину біля дверей, назавжди залишився в моїй уяві Іван Дубинець. Скромний робітник, без зовнішнього показу, переповнений по вінця селянською стихією, зразок вродженої інтеліґенції, що так і била з кожного прояву діяльности й життя цього інтелектуала, який ніколи не переставав бути сином свого села, свого Медвина.

Кінець

Література мистецтво розвага

Д-р Дмитро Бучинський

ЇЇ СТОРІНКАМИ ГОВОРЯТЬ СТОРІЧЧЯ

Годі заперечити факт, що більшість документів, які відносяться до нашої історії, до історії нашої Церкви, культури чи коротше до нашого життя і боротьби, розгубились у довгій і тяжкій мандрівці сторіч; впали вони жертвою жорстокого насильства й руїни. Їх винищували наші вороги, одні з мотивів безкультурности й руїнництва, а інші з вирафінованим розрахунком — знищити свідків нашої давнини, а зокрема свідків нашого духового життя й культури, щоб цим способом позбавити нас глибоких історичних традицій. Одні робили це з розрахунком самого нищення, як азійські кочовничі орди, що не могли спокійно глядіти на мирне життя, а інші, це окрема категорія християн, нищили нас і наших свідків, щоб легше було загарбати наші землі.

Здається, що важко було б перечислити всі способи прецизности й вирафінованости безпощадного нищення наших історичних документів, не тільки на нашій землі, а просто кажучи, в цілому світі — по архівах і бібліотеках, — а коли б хтось завдав собі труду зладити такий реєстр, то це дійсно було б жахливе цвинтарище, якого не знає людська історія. Наші сусіди, без ніяких винятків, всіма способами винищували всіх „живих" свідків нашого минулого, щоб таким способом мати нагоду говорити у своїй пропаґанді, що український нарід ніколи не існував.

Розглядаючи факти того жахливого винищування документів, що відносяться до нашої історії, мусимо радіти й належно оцінювати кожну появу друком, що в меншій чи більшій мірі опирається на невідомих, або маловідомих документах, а кожна поява документів в окремих збірниках — це поява небуденна в наших еміґраційних умовах.

Такою монументальною публікацію треба вважати збірник, у двох грубих томах „Документів Римських Архиєреїв, що відносяться до історії України 1075-1953". Документи видані мовою оригіналів, латинською — „Documenta Pontificum Romanorum Historiam Ucrainae Illustrantia (1075-1953)".

Редактор цієї великої праці — це о. д-р Атанасій Великий, ЧСВВ, що забезпечив її прегарним і речевим вступом й вичерпними коментарями, які разом з документами творять гармонійну цілість. Книги крім загального реєстру всіх документів, що є в другому томі, мають точний індекс імен і місцевостей, — кожний том окремо, що дозволяють швидке користування працею.

Зо вступу до першого тому довідуємось, що, крім редактора, над збиранням цих „ДОКУМЕНТІВ" трудилися довгі роки багато оо. Василіян, а зокрема від 1948 року, коли благородна ідея цієї праці була вже в стадії реалізування. У вступі вияснені найважніші моменти державного життя України та всі історичні терміни. Там також всі недруковані й друковані джерела походження „Документів", які ввійшли в збірник. Крім цього кожний документ зокрема має подані всі джерела.

Переднє слово, повне любови до Страдальниці України, її народу й до Апостольської Столиці, написав Архипастир Скитальців, Високопреосвященніший Архиєпископ Кир Іван д-р Бучко.

В першому томі, на 686 сторінках енциклопедичного формату, опубліковано 623 документи, за роки 1075-1700. Цей том ілюстрований портретом Оборонця Християнства Папи Пія XII, фотокопіями листа Папи Григорія VII до Київського князя Дмитра-Ізяслава з 1075 року, трьома сторонами-фотокопіями з „Гетрудіянського Кодексу" з XI ст., двома старими мапами, на яких зазначена Україна і дві фотокопії листів — Папи Григорія IX і Інокентія IV і Олександра IV (одна сторона). В другому томі на 671 сторінці опубліковано 517 документів, за роки 1700-1953, останній документ т. зв. Бреве Папи Пія XII до Чину ОО. Василіян має дату 14. VI. 1954; ілюстрований світлиною скульптури Павлося „Король Данило", світлиною Архиєпископа Кир Івана, світлинами з авдієнцій у Папів наших Єпископів в 1929, ОО. Василіян в 1949, паломництва з нагоди Святого Року 1950, української громади в Римі в 1952, фотокопією Булі до Єпископа Ніль Саварина і мапою України з років 1914-1920.

В обох томах опубліковано 1140 документів.

„Документи" видані в „Записках ЧСВВ", серія II, секція III, за матеріяльною допомогою українців, розпорошених по цілому світі, але реально це цінне видання фінансував, меценат нашої науки в Европі, Архиєпископ Кир Іван д-р Бучко (кошти друку перевищають десять тисяч долярів). Праця друкована в Римі (I) — 1953, (II) — 1954 в друкарні „АРС-ҐРАФ".

Сторінки книг перемережані Папськими портретами-медальйонами, на початку документів кожного, а кінцівками є печаті, що ними були скріплені документи.

Не всі документи адресовані на наше ім'я (наших пануючих, владик, маґнатів-князів, чи громад), але всі вони тідносяться до нашого життя. Правда, що більшість з них відноситься до нашого церковно-релігійного життя, чи до життя нашої Церкви, але було б цілком фальшиво думати й заключати, що історія нашої Церкви (Церкви в загальному без поділу на Католицьку й Православну, — Д.Б.), — це не історія життя і важкої боротьби нашого народу за свою волю і своє національне обличчя, бо в тій боротьбі, що не закінчена й сьогодні, перед вела й веде наша Церква. В минулому й сучасному виразно побачимо, що аванґардом у цій боротьбі була й є наша Церква, бо кожний з наших напасників, своє переслідування і поневолювання починав не від політичних прав, а якраз від покорення Церкви.

Це цілком ясне й природне явище, бо духове життя кожного народу, а в ньому й сила кожного народу, зокрема українського, глибоко закорінюється в Церкві. Церква — це наша духова сила й твердиня, але на жаль, цю велику й незаперечну правду краще розуміли й розуміють наші окупанти, як розуміємо її ми.

Історія нашої Церкви й історія України — це тільки два різні поняття; це розглядання нашого історичного життя під двома різними аспектами, яких розривати не можна, бо це тільки буде насильство над нашим власним живим національним організмом.

Хоч проф. М. Грушевський не мав сили спокійно розміркувувати питання нашої Церкви у своїй „Історії", але він розумів його правильно; для нього життя нашої Церкви в загальній історії — „це не епізод, а основа. Так нашу історію розуміли й розглядали проф. С. Томашівський, проф. Д. Дорошенко, В. Липинський, так розуміють її проф. І. Мірчук, проф. М. Чубатий, проф. Н. Полонська-Василенко й інші.

Дивлячись під таким кутом на видання „Документів", мусимо в пошані схилити голови перед тими, що цю ідею зреалізували коштом важкої довголітньої праці і великим вкладом гроша.

Деякі документи були цілістю або частково публіковані по різних збірниках і окремих працях, що зазначено при кожному документі, частина публікована в „Документах" перший раз. Немає ніякого сумніву, що вони не всі: одні з них внаслідок „наукових розшуків і дослідів" наших сусідів давно пропали, а на деякі, можливо, наші дослідники ще й досі не попали.

Сьогодні, коли наша батьківщина, поволі, але послідовно входить в проблеми світового заінтересування, видання „ДОКУМЕНТІВ" є великої історичної ваги не тільки для нас, а для цілого світу, що нас окружає. Важний той момент, що документи не є нашого походження, їм не можна закинути суб'єктивности, бо вони є живим свідоцтвом і живими свідками, яких устами промовляють сторіччя, мовою історичної правди. Вони говорять не так, як було вигідно говорити комунебудь з наших сусідів в даному історичному моменті, а промовляють вони до нас і до кожного мовою і духом свого часу, промовляють правдою. Апостольська Столиця, Римські Архиєреї ніколи не викреслювали нас з карти Европи, як це робили „великі" політики в столицях Европи, а противно, навіть тоді, коли ми не мали своєї держави, не мали свого політичного заступництва, в Апостольській Столиці ми були таки окремою національною одиницею.

Цими „ДОКУМЕНТАМИ" говорить до розуму цілого світу найбільше авторитетний голос — говорять сторіччя, що українська земля, від віків є власністю українського народу, на якій він жив, трудився і за неї боровся. Вони говорять і доказують, що на українській землі жив і будував своє духове й матеріяльне життя — український нарід, якого з сторінок історії та з людської пам'яті не могли вимазати навіть наймогутніші цього світу, бо на його сторожі стояла Христова Церква й Апостольська Столиця.

Для ілюстрації, кінець XVI ст. Княжі славні часи вже були похоронені, козацькі ще не були сформовані. Оборонців України й прав українського народу, козаків, якраз у тому часі, з усіх сторін називають звичайними розбишаками. Папа Климентій VIII пише з Риму, дня 8 листопада 1593 року два листи: один до „любого сина, славного лицаря Гетьмана Козацького", другий „Любим Синам Козацьким Лицарям". Папа підкреслює, що „слава про ваше лицарство і його лицарські чесноти дійшла аж до нас, що жертвуєте у славних боях своє життя і свою кров за святу віру і Християнську Республіку".

Немає ніякого сумніву, що „Документи Римських Архиєреїв, що відносяться до історії України" є працею монументальною й появилися чи не в найгрізнішому, але рівночасно в найдогіднішому часі так для нас тут на вигнанні, як для наших братів на Рідній Землі. На чужинців це люксусове видання „Документів" робить потрясаюче враження й зразу викликає „революцію" у їх думанні.

„Ця книга говорить мені ясно, що ваш український нарід був великим у минулому і таким залишився сьогодні. Тільки великі народи спромогаються на подібні видання. На жаль, подібної праці ми еспанці не маємо" — сказав мені Директор Національної Бібліотеки в Мадриді.

ЗАСІВ

(З приводу нової публікації д-ра М. Шлемкевича)

Мало є причин до радощів і задоволення у нашій поцейбічній дійсності. У силу потреби патріотичного активізму вона, правда, повна гамору, завзятої рухливости, „радісної творчости", і саме через те щораз більш сплощена, щораз більш стерильна. У пароксизмі патріотизму, у приступі „святого" обурення, ми часто виходимо з себе, а коли людина виходить з себе, вона тратить основне: можність думати, спроможність до застанови. Щілини щораз поширюються, щоб дедалі прибрати розміри непрохідних пропастей ненависти. З того, що мало бути нашою спільною справою, утворились острови-фортеці единоспасаємих центрів, що, окопані нездобутими шанцями упереджень і демагогії, комунікуються тільки при допомозі затроєних стріл підозрінь, інтриґ, а часто і наклепів. Колишні нерозлучні друзі стають смертельними ворогами. Геть рвуться нитки давньої приязні. З темних комор людської душі виповзає злоба і ненависть. З життя зникає спокій і глибина. Губиться віра. Поволі, але здецидовано ступаємо у нижчу сферу. Приземлюємось. Анімальний бік історичної дійсности, в яку поставив нас Творець, щоб її переборювати, ми приймаємо як остаточний і кінцевий закон буття, і з нього виводимо наші ідеї. У висліді: нидіють великі почуття, що годували колись нашу справу. Знищуються основні цінності, залишаються політично-владницькі фактори, що щораз важче впливають на життя, обнижують його, виявловлюють і зубожують.

Якщо ж у цю невеселу дійсність, у цю рутину, штампи, трафарети життя нашої спільноти вдирається подих свіжої думки, то це треба вітати, як вітаємо промені сонця по похмурих, сльотних і довгих днях негоди.

Оце в духово зубожілі долини нашого життя рвучким і проевіжуючим струмом увіллялась, хвилююча ораторія „сердечних глибин": — наперед у формі доповідей, а тепер книжкою. Д-ра М. Шлемкевича „Загублена українська людина" — це, оригінальна і смілива, мистецька формою і цікава проблемами рідкісна поява на нашому вбогому публіцистичному ринку.

Говорити про загубленість, про кризу не вимагає великих зусиль уяви: ми в осередку того явища. Воно нас оточує звідусіль. Воно в наших думках і ділах. Воно в атмосфері, якою дихаємо. І тут починається трагедія: коли лихо стає нормальною рутиною. Воно стає подвійною трагедією, коли на тій рутині многі проспероють, як в людині пробудити людину? Бо „це ніщо, що речі стаються", — каже дослідник культури — „що події відбуваються. Що речі, події стають усвідомлені — є все".

Признати треба, що Шлемкевичеві вдається з речей і подій, що безплідно проходять роками замішання, крикливих партійних лозунгів, з гамору політично-громадського будня — йому вдається визволити думку, висловити її в блискучій формі і допомогти нам усвідомити те, що напівсвідомо ми може давно відчували, а до чого в боязні серця довго не хотіли признатись.

Презентація його думок, його арґументація — навіть там, де вони можуть натрапити на спротив тих, що інакше думають, — завсіди потрясають і ворушать своєю логікою і глибиною зору.

„Великі трагедії, тяжкі пережиття нації часто є струсом духа, після якого приходять великі відкриття" — пише автор, звертаючи увагу, що творчими і рушійними силами життя й історії є ідеї. Одначе — додає він далі: — „доля покарала нас ще одним прокляттям: — прокляттям духової неплідности".

Велика туга, що породжує великі творчі мислі, що відкриває нові горизонти в царстві духа, у нас розміняна на мілкі, короткодистансові політичні гасла. З коротким віддихом, без великої візії наша мисль товчеться у вузькому колі, безплідно пережовуючи давні, пережиті етапи. „На великому роздоріжжі ні нової ясної мислі, ні золотої мрії, ні Божого слова!" — виривається в автора болюче ствердження нашої дійсности.

Без великої, порядкуючої і оновлюючої ідеї, практика нашого життя, наше „політікум", стає сумішшю напротивних зударів, де одинокою нормою є засада: „аби моє було зверха", а ідеї стають уже тільки зброєю в порахунках.

Немає сумніву, що в умовинах безґрунтя такий стан може нас наближати тільки до катастрофи. І з повною свідомістю тієї небезпеки Шлемкевич звертає увагу, що в умовах безґрунтя нащою „територіяльною" базою мусить бути духова основа: „Дух і мораль це те, чим тримається наша спільнота по всіх суходолах".

Розділ про кризу моралі це найбільш болюче місце в розважуваннях автора. В умовинах, де відпадають санкції, моральне здоров'я, моральні принципи — це одинока остоя, якою може врятуватись наша спільнота. У кого лишилась хоч крихта українського сумління, хто не покинув краю, щоб спасати свою нужденну шкуру і на українському горю робити особисту кар'єру, цей мусить гаряче підтримати автора в його тривозі за наше будуче. Бо грозить нам велика небезпека, що програємо змаг за наші ідеали, якщо не будемо практикувати того, що так палко проповідуємо; якщо мораль будемо голосити, а не нею жити; якщо релігію будемо мати на неділішнє передполудне тільки і на політичні маніфестації, а зникне вона зовсім з практики нашого щоденного життя і співжиття; якщо з трибун і в етері будемо захлистуватися словами про потребу любови між нами, а на ділі цього не буде в нас.

У есеї про творчість — сказати б можна центральному для цілости теми — автор зображує проблему нашої творчої неплідности: „спутаний Ерос на службі — це знак нашої загублености у глибинах душі". Це, як каже автор далі, трагедія мистців в борсанні з панівною ідеологією. Без сумніву: без вільної творчости, без вільного духа, ми не віднайдемо нашого світогляду, не відбудуємо моралі, погрузимося в некультурності і не сповнимо нашого призначення.

Пекуча, жива актуальність — ця книжка. Хто зрозуміє її проблеми, хто вчувся в духа, з якого вона писана, той не може вже бути спокійний. Ця книжка — це засів. Ще дмуть холодні північні вітри упереджень, то зриваються хуґою морозної ненависти, як важке зерно паде у вологість провесною зм'ягченої землі, у це обідніле українське серце і спрагнену душу. Ще темно. Але ми віримо, що день прийде. Зерно прийметься. І ще треба буде робітників, роботящих рук, що походили б поріллі. І ми знаємо, що вони є, що число їх буде більшати і більшати громада тих, що може взаємно себе не знають, розкинених і розсіяних, неполучених організаційними ланками, але за те нерозривно пов'язаних вузлом невтишної туги і любови до правди і добра.

О. Федорика

Юрій Клен

СОНЯШНИК

У кожнім краї символом є квітка,
яка стає окрасою садка:
у Англії стокротка-марґаритка,
а у французів лілія струнка.

Черешня й хризантема у Ніппоні
(вони ввійшли в його казковий міт)
і викоханий в теплому підсонні
в Єгипті лотосу зірчастий квіт.

А на Вкраїні — соняшник. У гурті
квітчастому, над морем мальв, жоржин,
лукавих чорнобривців і настурцій
самотньо пнеться він до височин.

О Дажбогів пишний, високий квіте,
що день по дні вбираєш літній жар,
щоб над ланами радісно рясніти
і виплекати нам зернистий дар!

Свій повний диск до вечора від ранку
ти повертаєш сонцеві услід,
мов лицар, в небі стежачи коханку,
ввесь час, вітаючи, підносить щит.

То ти на схід, на південь, то на захід
скеровуєш — премудрого Творця
химерний і вибагливий винахід —
свій жаропломенистий круг лиця.

Чи ж не так само ти, Вкраїно спрагла,
ясного Хорса квіте золотий,
до сонця обертаєш чоло смагле
і стежиш пильно слід його тривкий!

Нехай тебе пожарами спалили й
драконів засів сіють на полях,
а ти — тягнись до горнього світила,
зори, зори вогнистий в небі шлях.

Видання творів Юрія Клена

Минулої осени створено в Торонті Товариство Прихильників Видання Творів Юрія Клена та Фундацію ім. Ю. Клена. Цей почин щиро підтримала українська преса та громадські організації, а деякі з них виявили готовість дати свою моральну і матеріяльну підтримку.

Товариство почало свою працю урочистим вечором пам'яті Ю. Клена в Торонті, в якому взяли участь д-р Ю. Русов і відомий поет Є. Маланюк, обидва близькі друзі покійного письменника. Вечір стояв на високому рівні і пройшов з великим успіхом.

Рівночасно почато підготовлення тексту для першого випуску: „Попіл імперій". Поет Є. Маланюк дав свою згоду перебрати на себе редакцію цього тому, який буде готовий до друку найдовше за 3 місяці.

На заклик управи Товариства громадяни і окремі організації в Канаді і ЗДА почали надсилати передплати на шоститомову збірку творів Юрія Клена (кожний том пересічно по 350 стор.). Передплата на повний комплект виносить 25 долярів. Також передбачені вкески по 100 дол. і вище від членів-добродіїв, прізвища яких будуть вміщені у виданих книжках.

Товариство плянує дати до друку першу книжку („Попіл імперій"), як тільки буде закінчена редакційна праця. Хочемо, щоб роками очікуваний „Попіл імперій" якнайшвидше найшовся на руках українського загалу. Беручи до уваги факт, що підготовчі роботи будуть незабаром закінчені, Товариство Прихильників Видання Творів Юрія Клена вважає своїм обов'язком ще раз звернутись із закликом до нашого громадянства надсилати передплати та внески і таким чином допомогти в реалізації цього пляну.

Виданням повної збірки творів Ю. Клена дамо доказ, що справа української літератури для нас усіх важлива і дорога.

Передплату і пожертви надсилати на адресу: „I. Klen Foundation", 264 St. Clarens Ave., Toronto 4, Ont., Canada.

НАЙВИЩЕ ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНКИ В ЖЕНЕВІ

На Міжнародному Конкурсі піяністів-віртуозів у Женеві (Швайцарія) в жовтні 1954 р., 16-літня українка піяністка Руслана Антонович, що на цьому ж конкурсі 1953 року була нагороджена першою медалею — одержала найвище, цього року надане, відзначення для жінок піяністок-віртуозів і грошову нагороду в сумі 1,000 шв. фр. Крім цього дістала вона признання за найкраще виконання твору Шопена.

Після офіційного концерту в Женеві з оркестрою (2. Ф-моль концерт Шопена), лавреатка відбула турне по Швайцарії (Цюріх, Базель і Мюльгавзен), як теж виступала в телевізії і в радіо. Дуже прихильні критики появилися у швайцарських газетах: „Ля Свіс", „Лє Курієр", „Журналь де Женев", „Трібюн де Женев" та інших, про які пише австрійський щоденник „Ді Вінер Цайтунг" таке: „У Швайцарії всюди найкращі й найбільш підхлібні критики, які підкреслюють її велику мистецьку зрілість і блискуче піяністичне знання, а саме: далеко-непересічне технічне знання, бравурний удар, здібність сильно індивідуально сприймати й велику музикальність. І це все при її 16-ти веснах... Руслана найкраще інтерпретує Шопена. Її слов'янський темперамент може у цій музиці найкраще вижитися..."

Довідуємося, що Руслана Антонович кінчає цього року Державну Музичну Академію в Відні і робить диплом.

На цьому ж самому конкурсі були нагороджені між іншими другою медалею американка з Іст Петерсон, а дипломами американка з Трентону і канадійка з Ст. Бертлет.

А. Височенко

ВСУПЕРЕЧ НАКАЗОВІ

Здавалося, в саму непідходящу пору і саме непідходяща для цього людина зайнялася лірикою. А воно так. Виразно, чітко, рядок за рядком, виринають в пам'яті слова великого поета:

— Реве та стогне Дніпр [широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.
І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
То виринав, то потопав...

Ось уже дві години гостроносий човник „душогубка" стрибає по розбурханій воді; то він понесеться за вітром, то поверне наперекір йому, але уперто тримається низького берега. Коли на дворі вже розвиднилось, човник шмигонув в очеретяні зарослі. Тоді в ньому на весь зріст стала висока, м'язиста людина, що нагадувала драбину. Вона руками розсунула хащі й піднесла до очей далековид „Цайса", У фокусі оптичних скелець до людини наблизилися круті скелі протилежного берега. І знову згадалося:

— Було видно, було чути,
Як реве ревучий...

При чому тут сама непідходяща пора і саме непідходяща людина? — істотно запитає читач.

***

Понад дві години тому застрекотів польовий телефон. Одягнутий у військове чоловік потягнув до ліжка рурку і сонним голосом промовив:

— Сибірський!

З рурки відізвалося:

— Я черговий штабу 16-ої армії, капітан Баґрідзе. Мені потрібний командир дивізіону!

— Я вас слухаю, товаришу капітане!

— В такому разі запишіть координати й згідно з ними дайте кілька сальв з усіх своїх гармат. На вказаному місці, повітряна розвідка донесла, заховалося німецьке кулеметне гніздо. Його слід розторощити в пень!

— Це телефонограма, товаришу капітане?

— Ні, тільки словесне розпорядження особисто вам від командувача артилерії 16-ої армії.

Висока, м'язиста людина, що нагадувала драбину, швидко підвелася з ліжка, підкрутила вище ґнотика в гасовій лямпі, записала координати, тобто потрібні виміри для вогню далекобійних гармат. Покінчивши з телефонною розмовою, командир особливого сибірського артилерійського дивізіону, майор Володимир Володай, глянув убік. Біля дверей уже напоготові стояв молодий військовий з відзнаками сержанта.

— Можете лягати знову, я ще трохи подумаю — лагідно звернувся до нього майор.

В просторій землянці два нашвидку зроблені ліжка, досить довгий примітивний стіл й багато гілля з дерев. Теплі ночі кінця серпня 1941 року дозволяли тримати двері відкритими. В землянці свіже повітря, приємний запах соснового лісу.

Сержант не ліг, лише присів на ліжко. Спати укладалися тут в чому стояли, тільки скидали чоботи. Умови фронту не дозволяли почувати себе безпечно. Цього ж разу сержант навіть не скинув взуття, бо відчував, що зараз буде якась робота. Він у дивізіоні всього кілька днів. Ще тиждень тому Микола Жученко вчителював в одному з сіл Золотоніського району. Його, разом з іншими односельчанами, встигли покликати до війська вже тоді, коли в багатьох місцях, до правого берега Дніпра продерлися німці. Ця, у військовому розумінні людська сировина, пішла на поповнення дуже здрібнілих у попередніх боях совєтських частин. Зокрема чимало селян взяли до краю розгромленого під Львовом, Житомиром та Черкасами особливого сибірського артилерійського дивізіону. Всі новаки потрапили або до обозу, або в зв'язкові між батереями. Миколу, що раніше служив у війську, до того ж чоловіка освіченого, майор Володай закріпив за собою, — для виконання особливих доручень, — пояснив він комісарові Пузанкову. Під диктат майора Жученко писав до штабу армії оперативні звідомлення, приймав телефонограми, стежив за текою справ командира дивізіону. За розпорядженням майора вони й оселилися в одній землянці. Комісар з своїми помічниками жив поруч у наметі.

Сидячи сьогодні на ліжку, Микола бачить винятково зосереджене обличчя Володая. Той, при допомозі олівця й мап-одноверсток робив різні вичислення. В такий спосіб він встановлював місця майбутнього вогню своїх батерей. Закінчивши справу, невдоволено ляснув обома руками себе по стегнах, вимовив незрозуміле в даному разі для сержана: — овва!

Не випускаючи олівця з рук, він глибокодумно звернувся до Миколи.

— Справжній військовий, одержавши наказ згори, ніколи не мусить думати, навіщо той наказ видано, він мусить думати тільки, як його краще виконати.

— А, припустімо, неспроможний виконати того наказу? — зацікавився Кученко.

— Тоді найкраще військовому загинути в бою з ворогом або від кулі власного револьвера! — рішуче відказав Володай, нервово зірвавшись з місця.

— Ова! — Тепер і собі подумав сержант, — напевно майор дістав нелегке завдання, — вголос же зауважив: — Коли один помре, наказ виконає другий.

— Це справді так, — напів обернувся Володай, припинивши ходу по землянці. В голосі свого командира Микола вперше відчув деяку розгубленість. І тут же, несподівано, майор заговорив на зовсім іншу тему.

— Скажіть, діти добре вчилися у вашій школі?

— Всякі бували, товаришу командире.

— А свою рідну, українську мову, вони люблять?

— Звичайно.

— А чи люблять вони твори Шевченка?

— О, Тараса Григоровича у нас на Україні палко люблять і старі й малі.

— Я теж люблю й шаную Тараса Шевченка, — винятково тепло, щиро зауважив Володай.

— Ви? — Здивувався Жученко.

Майор усміхнувся.

— Так, я сибіряк, але народився там в українському селі. Мій дід до Сибіру привіз з України „Кобзаря". З тієї старенької книжечки дід навчив мене грамоти. Я бережу вдома того жовтенького, дорогого моєму серцю „Кобзаря" й досі, на пам'ять знаю кожну його сторінку.

Майор трохи порився в пляншетці (шкіряна, з слюдовим верхом, схованка паперів в офіцерів совєтської армії), витяг звідти якийсь документ і передав його Миколі.

— Прочитайте на першій сторінці!

З того документу Жученко довідався, що орденоносець Володимир Володай у 1939 році закінчив академію генерального штабу, народився в Західньо-Сибірському краю, за національністю є українцем.

Тим часом майор продовжував:

— Хоч за біганиною у військовій лихоманці й ніколи було; уявіть собі тільки, мій дивізіон від Львова аж до Золотоноші промчав за два місяці, та все ж я придивився до квітучої України. Справді чудова сторона. Пригадуєте:

— Садок вишневий коло [хати,
Хрущі над вишнями гудуть...

— Навіть страшенні згарища боїв не всилі тут перебити п'янкого, чарівного запаху розквітлих яблунь, вишень, черемухи. Якщо не вдасться мені пожити, то хоч умру на Україні!

— З чого б то так він розходився? — міркував Микола. — Адже ніколи більше двох-трьох речень не видавлював з себе.

Та слухати командира було цікаво й приємно, сержант цілком дався заполонити настроям майора.

На останок Володимир Володай поцікавився, чи добре знає Жученко місцевість та чи вміє гребсти на човні. Діставши притакуючу відповідь, наказав сержантові негайно покликати до себе комісара та начальника штабу дивізіону.

Тим він коротко сказав:

— Я одержав особистий наказ від начальника артилерії 16-ої армії. В цій справі мушу провести фронтальну розвідку.

— А без неї обійтися не можна? — боязко запитався комісар Пузанков.

— Мені, як справжньому військовому, дуже тяжко прийняти певне рішення, коли ж я його прийняв, то для вико-

(Закінчення на стор. 4-ій)

П. Василенко

З нових видань Білоруського Інституту Науки і Мистецтва

У визвольній боротьбі проти московського імперіялізму український народ має приятелів і природних союзників, це — поневолені Москвою народи. Серед них найближчий і найрідніший українському народові є білоруський народ. Багато спільного є і в історії обох народів і в сучасній спільній долі і в змаганнях за краще майбутнє. Розвивати приятельські стосунки між українцями і білорусами, зміцнювати дружбу між обома народами, — таке завдання стоїть і перед українцями і перед білорусами в інтересах обох народів. Тому треба вітати приятельські зв'язки українських і білоруських письменників, що не раз виявлялися в різних формах.

З цією метою хочемо подати бодай короткі відомості про два цінні видання Білоруського Інституту Науки і Мистецтва. Перша книжка, що про неї ми хочемо сказати кілька слів, — це „Запісы" Білоруського Інституту Науки і Мистецтва. Вже вийшло шість чисел цього цікавого і солідного наукового періодичного органу. Ми маємо перед собою одно із цих чисел — число 2 за 1954 рік. Чотири статті, рецензії і огляди нових книжок, хроніка — такий зміст цього числа. Особливий інтерес викликає стаття Р. Максимовича „Важливіші моменти культурних процесів Білорусі". Автор відзначає такі особливості національної вдачі білоруського народу: народоправність і демократизм в політиці і державному будівництві, релігійну і національну толерантність, відкидання абсолютизму і деспотії. Далі автор аналізує цивілізаційні впливи Візантії на білоруську культуру і мистецтво, зазначаючи при цьому, що Білорусь не прийняла візантійських психологічних прикмет — догматизму, нетолерантности і абсолютизму.

Багдан Аніщук в статті „Ад Вільні да Кракава" (До дискусії про білоруське малярство у старій Польщі) дискутує з проф. Д. Горняткевичем і проф. О. Повстенком в справі національної приналежности мистців, що розмальовували Краківську Катедру.

В рецензії на статтю Вакара про назву „Білорусія", надруковану англійською мовою в журналі „The American Slavic and East European Review". October, 1949. Vol. VIII, подано різні гіпотези про походження назви „Білорусія" і прийнято як найбільш вірогідну думку українського вченого М. П. Драгоманова, який встановив, що ця назва не випадкова, що вона відбиває політичне становище країни. Білоруські землі не були в татарській залежності, тому вони називалися „білими", себто вільними від татарського ярма, державно незалежними. Цілком слушно автор рецензії відкидає просовєтські і проросійські англійські переклади назви „Білорусь" на англійську мову і встановлює єдино вірний переклад Whiteruthenia.

Особливо великий інтерес становить перше число літературно-мистецькому лу „Ковадні" (Ню Йорк, 1954 р. стор. 104). Зміст цього журналу багатий і цікавий. Відділ поезії відкривається творами видатної білоруської поетки Н. Арсеньєвої (цикл ліричних віршів „Ледзь Красавік"). Михась Кавиль в поезії „Над Гудзоним" дає опис Ню Йорку і висловлює почуття туги за широкими просторами сільської природи. З інших поезій треба відзначити поему „Еротова скрипка" Ригора Крушини і „Жадання" Я. Юхнавця. Художня проза репрезентована такими творами: К. Юхневич: „Поема початків" і М. Люціч: „Каїнове плем'я". Останнє оповідання цікаве і своєю тематикою і правдивим змалюванням жорстокої совєтської дійсности. Образ Альберта Радзивіловича, білоруського вчителя, що став жертвою московсько-большевицького терору і переслідування за свій „націоналізм", — це типовий образ тих десятків тисяч інтелігентів, що перейшли тяжкі муки і страшні тортури московських катів за одну свою „провину" — за те, що любили свій народ.

Справжню окрасу журналу становить дуже цікавий і змістовний літературно-критичний нарис: Я. Менскі „Володимир Жилка". Автор розповідає про життєвий і творчий шлях видатного білоруського поета і великого патріота Володимира Жилку. В роки революції і національного відродження білоруського народу, коли створена була Білоруська Народня Республіка, Жилка всією своєю душею віддався праці на користь свого народу. Большевицька перемога примусила його виїхати з рідної Білорусі на еміграцію до Праги. На чужині поет не знаходить собі місця, він тужить за своєю Батьківщиною і рветься до неї. В роки, коли большевики виявляли найбільший лібералізм до національної культури, Жилка їде до Мєнску на академічну конференцію реформи білоруського правопису і залишається там. Поет бере діяльну участь в культурно-національному будівництві рідної Білорусі. В 1927 р. виходить третя збірка його творів (перші дві вийшли в Вільні в 1923 і 1924 рр.). Большевицька критика лає його твори. Але Жилка твердо і непохитно продовжує свою власну лінію, стоячи на позиціях щирого білоруського патріота до самої смерти. В 1930 р., коли йшли масові арешти по всій Білорусі, Жилка також був заарештований і засуджений на п'ять років заслання на північ Росії. Поет помер на чужині від сухот на весні 1933 р. Перед смертю він написав свій славнозвісний „Заповіт", який, за словами Менського, „належить до найліпшого, що було створено нашим національним талантом". „Заповіт" Жилки, — це, як каже Менскі, — „огляд власного пройденого шляху, сповідь ліричного „я" перед сучасниками і нащадками". В цьому зворушливому монолозі-сповіді, в передачі своїм нащадкам найвищих своїх життьових досвідів, своєї віри в майбутність і розкривається справжня краса духового обличчя людини, яка ще довго буде зразком ідеалізму.. Над усім тут панує мотив гарячої любови до свого народу і непереможної віри в світлу майбутність своєї Батьківщини: „буде сміх дзвеніть веселий і радістю заквітнуть села". На варті цієї „великої майбутности" поет ставить „гнів затятий" і єдність свого народу в боротьбі проти тиранії, в боротьбі за волю „в ім'я людства, людського щастя і духу творчого землі". Поет, передчуваючи близьку смерть, прощається з своїм улюбленим Рідним Краєм і з своїм поневоленим народом. Передсмертне бажання поета, щоб його твір, писаний в останні години його життя, дійшов до рідного народу:

„З природою злитись час [наспів
Хай прийме діл*) змаріле [тіло,
Але прошу її вітрів
Мій заповіт, як плід доспілий,
До рідних донести ланів.
Любов і біль зімілий
Хай лине там у будні скрух
І животворчий здійме рух."

На 33 році життя скінчилася недоспівана пісня поета, що так любив життя і рідну Білорусь. Змучений і знесилений в'язницями, допитами, тяжкими умовами життя на вигнанні та смертельною хворобою, Жилка проте не втратив свого оптимізму, своєї життєрадісности, своєї непереможної віри в світле майбутнє свого народу. Вмираючи, поет співав гимни життю і гимни безсмертю свого народу:

„Нехай живе Кривицький [Люд!
Нехай розквітне Край [Кривицький!"

Ми так багато присвятили уваги цій статті про Жилку, бо його доля, — це типова доля не тільки багатьох білоруських поетів-патріотів, але й тисяч українських патріотів, що передчасно загинули в снігах жорстокої Московії.

Щиро бажаємо успіху білоруському л і т е р а турно-мистецькому журналові „Ковадні". Віримо, що цей журнал, завдяки своєму цікавому змістові і репродукціям з праць білоруських мистців, знайде читача і серед українського громадянства.

*) діл=земля.

П'єса з актуальною проблемою

П'єса Діми „Пересаджені квіти", не враховуючи її літературних, чи сценічних прикмет, є ревеляцією. Молода двадцятикількарічна авторка, яка вперше попробувала своїх сил у виготовленні театрального репертуару, виказала справжню відвагу, вибираючи для своєї п'єси тему, яка є таки найсутєвішою проблемою еміграції.

Вростання еміґрантів у ґрунт країни поселення, чи іншими словами нормалізація життя еміґрантів — це питання щоденного їхнього життя. Ця проблема існувала від першого дня виходу з рідного краю, але її актуальність в деякій мірі відсувала таборова дійсність. Цю тимчасову ненормальну дійсність перекреслив сам час внаслідок переселення на нові місця. Саме на нових місцях поселення серед нормальних суспільств ця засаднича проблема еміґрантів вийшла яскраво наверх. Що більше, вона стала темою дня, викликаючи навіть тривожні голоси про перехід нової еміґрації від політичної до звичайної заробкової. Хоч і не згоджуємось із думкою про такий перехід, — то все ж не заперечимо, що ця проблема тепер популярна, і тому актуальна п'єса Діми.

Але Діма напевно не взяла цієї теми з публікацій чи книжки. Вона, може, навіть не застановлялась „теоретично" над питанням і не враховувала того моменту, що й справжніх політичних еміґрантів час і обставини перетворюють у „нормальних" громадян.

Діма взяла тему з життя. Може навіть із власної безпосередньої обсервації. Конфлікт для театральної дії міг постати у глибині власного „я" молодої дівчини. З одного боку сентимент до рідного краю, туга за тим рідним краєм, який означає не лише втрачений ідеальний образ ,але теж і втрачену життєву реальність, яку зображує і книга поезії, і музика — словом туга за нормальним життям.

З другого боку поклик до життя, яке є довкруги — нехай воно і без цього ідеального образу, але повне життєвої реальности. Ось і зав'язок для дії. Два типи дівчат — еміґранток сентиментальна Христина Ткаченко, яка не може врости у чужий ґрунт і живе ідеальним зв'язком із рідним краєм через думки, книжки і навіть лекції з історії України вчителя Семена Степановича Савчука, та й жвава і безпосередня Зоя Савицька, яка шукає життя кругом себе. Ця молода істота і щиро висказала біль своєї еміґрантської душі. Вона каже до Христини: „Роки ідуть а молодість слідом за ними. А хіба ми її бачили, хіба знали її по справжньому, нашу молодість. Війна, табори, праця, втома і голод. Принизливий значок „Ост", потім нова назва „Ді Пі" — ще пізніше звання еміґранта. А я хочу жити! Я так само, як інші, не-еміґранти, маю право на життя, на радість, на юність".

Конфлікт .небезпечний тим більше, що зроджений у молодій душі. Авторка сміливо розв'язує. Ця розв'язка шляхетна. Ці дві заблукані душі не губляться у чужому лісі. Вони на чужому ґрунті створюють своє нове життя. Ідеалістка Христина ще здобуває одну заблукану душу, яка могла й пропасти для рідного народу.

Вже саме внесення психологічного конфлікту в п'єсу вказує, що молода авторка має не лише відчуття драматичного живчика, але і знає сцену. Що більше, вона вміє на контрасті дієвих осіб заімпровізувати дію на сцені (друга картина в ролях графині і служниці). Вона теж знає будувати легкий і жвавий діялог. Правда, не можна припускати, що молода авторка, яка вперше показує свою п'єсу на сцені, ще й із сюжетом, який вартував би самого Шова, вийшла без закиду. Діялог, хоч і будований за зразками М. Куліша, надто довгий, головно в першій дії. Наростання конфлікту не переведене прецизно і розв'язка приходить раніш, ніж властиве закінчення п'єси. Половина третьої дії, якби створена для того, щоб дати змогу служниці Олені Степанівній повторити — нехай і в ефектовному діялозі, — все те, що сталось у другій картині, і що вже публіка знає. Та все ж таки Діма заімпонувала. Найголовніше, що вона вивела на сцену типи із яскраво окресленими характерами і на контрастах цих характерів розгорнула конфлікт, який виповнив дію повної театральної вистави. І за те Жюрі заслужено признало їй нагороду на Драматичному Конкурсі ЗУАДКомітету.

Український Театр в Америці, який так часто мусить звертатися до клясики (своєї, чи чужої), мав нагоду поставити нову, справді свіжу п'єсу. Обоє керівники Театру поставились до молодої авторки з увагою, гідною клясичного архитвору. Участь у виставі взяли і Йосип Гірняк та й Олімпія Добровольська, але теж запрошено відому артистку Ніну Горленко. Вона була чи не найкраща в виставі. Ролю старосвітської графині вона відтворювала із натуралістичною е к с п р есією але з цією дозою ніжности, яка зраджувала доброту серця. Режисерський олівець повинен був викреслити за часті повторювання кількох, хоч і як ефектовних реплік.

За грою Олімпії Добровольської криється інтеліґенція й увага для цілої сцени. В кожному її рухові відчувається, як артистка виконує його з повною відповідальністю, передумавши його для підкреслення характеристичної риси, чи моменту, або теж для виповнення сцени у безмовному виході. Йосип Гірняк не знайшов у п'єсі викінченого типа і тому інтерпретував його по своєму, як щиросердечного заблуканого серед чужини провінціонального інтеліґента, в якого стихійне прив'язання до своєї рідної давнини. Ролі дівчат не були щасливо розділені. Ні вдумлива — дивлячись на її дотепешні креації — І. Куліш не віднайшла себе вповні у безжурному типі Зої, ні теж жвава і розсудлива Л. Крушельницька не могла вповні переконливо віддати хворобливої Христини. Але їх талант і знання допоміг їм вивести ці ролі згідно з вимогами сцени.

Обидва Шугани виказують ріст. Така відповідальна роля, як постать Миколи, вимагала від старшого Шугана великої уваги і праці. Він ще, правда, не знайшов індивідуальної інтерпретації, до якої доходить актор після довгої науки і вміння віднайти в театральному персонажі живу людину з означеними рисами характеру, а вслід за тим індивідуальними зовнішніми формами поведінки. Тому ще в деяких складних ситуаціях йому важко панувати над систематикою своїх рухів. Але він уже добре освоєний із сценою.

Декоратор М. Радиш дав для другої дії гарну панораму Парижу.

Публіка прийняла виставку із глибоким зрозумінням, що це виступ молодої авторки, яка заповідає в майбутньому багато. Сюжет її п'єси знайшов теж увагу публіки, яка зрозуміла значення проголошеного ЗУАДКомітетом драматичного конкурсу.

(от)

Ярослав Климовський

До проблем українського театру на еміґрації

Культура кожного народу є виявом його духової наснаги і прямування.

Театр, як один з елементів культури, своїм діянням має титанічну силу. Він у своїй тяглості є дзеркалом нації, і має за ціль її духову побудову.

На тлі невгаваючої боротьби українського народу за свою самостійність міркування сл. п. Блавацького про театр мають високопатріотичне значення. Він казав: театр це трибуна, з якої говориться до широких мас, це зброя протесту проти поневолення. Театр закликає до геройства, до перемоги.

Всі знаємо, яку ролю відограв наш театр у відродженні нації у Великій Україні під Росією до революції і на Західних Землях під окупацією Польщі до вибуху другої світової війни.

Рівно ж здаємо собі справу, яку ролю повинен відограти наш театр на еміґрації. Перед театром тут є багато важливих проблем, а між ними найбільші дві. Перша — це репертуар, в якім повинна бути ідейно-моральна висота і глибінь (історичні п'єси).

Находимось серед широких вод різномовного моря, яке сприяє денаціоналізації, і тому на банальні і безвартісні речі шкода витрат і часу, бо тоді театр не виправдає своєї місії, яку має сповнити.

Театр, при допомозі відповідного репертуару, кристалізує людські характери і показує ідеал людської особистости. Він є носієм національної ідеї. Тому репертуар повинен бути відповідно пристосований до світогляду доби. Слушно сказав Зенон Тарнавський в одній із своїх статтей: „Театр повинен нам відкривати нові правди у новій формі, нову красу і нові закони мистецтва".

Коли йде мова про репертуар, то думаємо про наших сучасних драматургів. Ця справа у нас, на превеликий жаль, навіть дуже шкутильгає, доказом чого був конкурс ЗУАДК-у на найкращу п'єсу. Знаємо, що п'єси, яка заслужила б на першу нагороду, — не було.

Друга найважливіша проблема театру — це зразкова чистота української мови. Вірно каже проф. П. Ковалів, що ширення літературної мови через театр робить її ближчою до народу, рідною йому, як рідна є йому національна культура, що цією мовою розвивається. Маси, що слухають чистої мови, приймають її з великою авторитетністю, п е реживаючи власне творче надхнення, та з щирим бажанням бути такими, як і той, якого вони слухають, говорити так, як і він говорить. Німецькі вчені зразком спільної вимови вважають сценічну вимову. Там сценічна вимова є чиста і правильна та зрозуміла на всій національній території.

Якщо театр виконає одне і друге завдання, тоді щойно вступить на сонцем осяяні шляхи, тоді він буде бастіоном і тією кузнею, де гартуватиметься українське серце, український дух. Тож хай достойно і велично лопотить прапор українського театрального мистецтва на еміґрації.

КОМУНІКАТ

Об'єднання Працівників Дитячої Літератури стверджує цією дорогою, що від деякого часу трапляються щораз частіші випадки передруків, репродукцій, а головно фототипічних перевидань публікацій ОПДЛ без будь-якого узгіднення з ОПДЛ, а навіть використовування його фірмової марки.

З огляду на те, що недавно трапився черговий випадок такого фототипічного перевидання виключної власности ОПДЛ, яку до того каригідно знищено як мистецьку композицію, ОПДЛ змушене заявити в обороні своїх прав і прав своїх членів, як письменників, так і мистців-графіків, що будь-які частинні чи повні передруки, репродукції, фототипічні перевидання і т. п. будь-яких літературних, ілюстративних і т. п. матеріялів із будь-яких періодичних чи книжкових видань, фірмованих чи співфірмованих ОПДЛ, незалежно від місця і часу їх появи, зроблені без відома і згоди ОПДЛ, воно вважає і вважатиме порушенням чужої власности і доходитиме своїх прав, і в потребі прав своїх членів та й співробітників, усякими доступними для цього засобами.

Ню Йорк-Торонто, 15 січня 1955 р.

Управа Об'єднання Працівників Дитячої Літератури

НОВІ КНИЖКИ

Панас Феденко: Ісаак Мазепа — Борець за Волю України. Лондон: Наше Слово, 1954. 228 стор (додатки стор. 158-223). 3 дол.

Найцікавішим способом вивчати історію, це дивитися на неї очима людей, що її творять. Недармо біографії улюблені і серед загальних читачів і серед фахівців. Життєписи бувають товстезні і тоненькі, об'єктивні аж до зівання і суб'єктивні аж до злости; але біографії написані близькими співробітниками завжди відрізняються чимсь особливим: так би сказати, своєю документальністю. Свідомо чи підсвідомо такий автор дає далеко влучніший і ясніший образ ніж звичайний історик. Якщо близький співробітник ще в додатку володіє так добре пером, як проф. Феденко, то виходить книжка, що полонить кожного.

Людину, що так безпосередньо не переживала наслідків усяких наших недоліків, може вразити певна гострота у висловах і пок. Мазепи і його біографа.

Читач, який цікавиться історією України в 1917-1920 рр. знайде в книжці багато документальних даних не тільки про генералів, але і про лицарів українських визвольних змагань. Впадає в око надзвичайний хист автора кількома штрихами передати атмосферу, в якій будувалась українська державність. Візьмім, напр., незабутній епізод проголошення III Універсалу на Катеринославщині (стор. 34). Вільні козаки на радощах обнімаються: „Це ж наш Український Великдень . . ." Телеграфіст записав текст універсалу і зі своїми товаришами самовіддано робить копії . . .: В той же час усюди, і по найглухіших селах, уже висять розліплені друковані відозви Леніна: „Декрет про землю", „Декрет про війну і т. д. . . Один такий епізод промовляє голосніше від кількох томів історії.

Автор малює тло широко і глибоко, на перший погляд, може, навіть за широко для біографії. Однак в цьому є сенс: бл. п. Мазепа був, як людина, надзвичайно скромний, але відданий своєму народові. Чи по інтуїції, чи навмисне проф. Феденко таким чином краще схопив суть його характеру, ніж він би міг це зробити при підході, більш зосередженому на постаті проф. Мазепи. Бачимо покійника, як серйозного студента, який дещо критично дивиться на сантиментальне українофільство початку XX в. Симон Петлюра і він у Петербурзі попадають під вплив блискучих і політично оформлених студентів-українців — Порша і Шадлуна. В критичний момент ці блискучі провідники української колонії в Петербурзі відходять у вигідне приватне життя, а Петлюра і Мазепа разом з Грушевським і Винниченком беруться за будову української держави. Бачимо Мазепу в ролі патріота-еміґранта і як співбудівничого УНРади.

Приємно вражає людяність автора. Ми вже замітили, що він згадує і про більших і менших діячів українських визвольних змагань. Мазепу описує також як батька, що зумів протидіяти денаціоналізації своїх дітей, і як людину, що переживає втрату своєї дружини і внуків. Ісаак Мазепа в книжці П. Феденка — це жива людина, не фіґура з підручників історії.

Майже 70 сторінок складаються з додатків: різних відозв, листів і статтей, які писав або редаґував пок. Мазепа. Чимало з них актуальні і сьогодні. По тверезості, мудрості і почутті відповідальности ці твори треба зараховувати до найкращого, що колинебудь написано на суспільно - політичні теми українською мовою. До речі, варто було б в кінці книжки помістити хоч короткий список творів І. Мазепи.

Як мотто для книжки вибрав автор цитату Мазепи з „Підстав нашого відродження", ч. 11:

„Проблема визволення України — це насамперед проблема загального культурного, соціяльного і політичного піднесення нашого народу та створення української належно розвиненої провідної верстви. Єдиний шлях для такого розвитку нашого суспільства — це шлях демократії".

Ісаак Мазепа присвятив ціле своє життя для осягнення цієї мети. Проф. Феденкові належить подяка за те, що зумів передати його спадщину в гідній і привабливій формі.

Ярослав Білінський

„Україна і Світ", Ганновер, 1954 рік, стр. 92г

Чергове число журналу, присвяченого „літературі, науці, мистецтву і громадському житті" потверджує його славу, як оригінального, добре редаґованого органу. Якщо б наступні числа цього журналу були звільнені від зайвих полемічних — віроісповідних чи групових — статтей, то увага до нього збоку громадянства напевно дозволила б видавати журнал частіше — на користь і читача і видавців. У центрі уваги читача стоять „Етюди українсько - російські" Ігоря Костецького, що однаково виявляють письменницький хист автора, як і поплутаність його історичних концепцій, на що вже pareаґувала компетентна критика. Фахово провадиться відділ перекладів і критичних статтей про чужі літератури пера проф. Володимира Державина. У відділі рецензій знаходимо огляди цього ж критика, який втримує свої оцінки на високофаховому рівневі. Багатий огляд мистецького життя доповнює цікаве число, в якому зовсім не співзвучні такі пережитки футуризму, як назви відділів „Блискавкою в неґатив", „Блискавкою в позитив" тощо.

І. І. К.

Є. Маланюк. Нариси з Історії нашої культури. Ню Йорк, 1954, стр. 80.

Книжка чолового поета пригадує і його заслуги, як талановитого есеїста. Написана сконденсованою, барвною мовою, вона освітлює кілька лише моментів історії нашої культури, але вона може розвинутись в повну історію культури, якщо й інші організації підуть за прикладом ООЧСУ — СУМА й уможливлять авторові промовляти не лише словом до нечисленної авдиторії, але й книжкою до тисячів читачів. Книжка складається з розділів „Геокультура України", „Київська держава середньовіччя", „Доба барокко" та „Ніч бездержавности". Деякі з гадок автора вже знані читачам з попередніх статтей та доповідів, але, виложені в прозорих нарисах, вони набирають значення не тільки для любителів рідної культури, але й для ентузіястів поетичної творчости Є. Маланюка.

І. І. К.

● Чарлз Чаплін, комунізуючий фільмовий артист, який перебував в Америці поверх 20 років і тут заробив мільйоновий маєток, проте ніколи не старався дістати американське громадянство, — порвав тепер останні зв'язки з американським фільмовим світом, продавши 25% своїх уділів у великій фільмовій компанії Юнайтед Артістс. Чаплін, за громадянством англієць, мешкає у своїй розкішній віллі в південній Франції.

ВСУПЕРЕЧ НАКАЗОВІ

(Закінчення зі стор. 3)

нання рішення зроблю все залежне й незалежне від мене. Адже правда? — Майор дружньо ляснув по плечах свого начальника штабу.

Останній улесливо всміхнувся. Пузанков зовсім знітився, бо себе він справжнім військовим ніяк відчути не міг. До війни він і не нюхав армії, а відсиджувався десь на тепленькому місці секретаря райпарткому.

— В розвідку піду я разом з сержантом Жученком, бо він добре знає тутешні місця. Ви ж, без мене залишитеся на чолі дивізіону.

Кругле обличчя Пузанкова аж засяло від задоволення. Комісар на радощах ледве не вигукнув:

— Ну, було б відразу так!

— Полохливому політкерівникові здавалося, що майор запропонує і йому піти в розвідку. Дивлячись на Пузанкова, Володай, не криючись, глузливо кривив губи.

За кілька хвилин по цій розмові майор і сержант на конях галопом неслися до лівого берега Дніпра.

**
*

Ми з ними розлучилися на світанку в плавнях, коли Володай розсунув очерет й підніс до очей далековид „Цейса". Микола Жученко з веслом сидів на човні позаду. В нічній темряві з обох берегів Дніпра градом сипалися світляні кулі, часто звивалися вгору пломенисті ракети і ще довго по тому горіли в небі, де-не-де скидали бомби літаки. До природної стихії Дніпра ревучого додалася ще нищівна смертоносна стихія війни.

Та ніщо не могло завадити течії думок майора.

— Чому капітан Багрідзе передав йому наказ начальника артилерії армії не документованою телефонограмою, а лише на словах? До того ж наказ скеровано особисто Володаєві, а це означає, що про розпорядження має знати найвужча група осіб.

Взявши до рук передані координати та звіривши їх з військовими мапами, майор встановив місцевість, яку він має розторощити. З сержантом пішов у небезпечну розвідку для того, щоб остаточно переконатися в правильності своїх висновків. Блукання човном вночі по хвилях Дніпрових, а тепер при розвидненні, вигляданния в далековид, розвіяли всілякі сумніви відносно місцевости, куди має бути спрямований нищівний вогонь далекобійних гавбиць особливого сибірського дивізіону. Мета — могила великого сина українського народу — Тараса Григоровича Шевченка. Там примостилося німецьке кулеметне гніздо і його треба перетворити в порох.

Майор міркує далі. — Якщо могилу знесеться з лиця землі, совєтські пропаґандивні чинники спробують усю відповідальність перенести на німців. А не поведеться з пропаґандою, то розстріляють командира особливого сибірського артилерійського дивізіону, ніби за самочинні дії, бо ніяких слідів у штабі 16-ої армії з офіційного наказу не залишиться.

— Смерть — пів біди, — стверджує Володай, — з нею я бавлюся щодня, але в цій справі виступає відповідальність перед майбутнім, перед віками, перед історією!

— Чи вам відоме, товаришу Жученко, ім'я того чоловіка, що в давніх часах спалив величний храм і через те попав до історії?

— Здасться Герострат, — відгукнувся сержант.

— Так, Герострат, — пригадав і собі майор. — Ось сьогодні збіг обставин дає мені змогу скочити на сторінки історії в ролі новітнього Герострата. Але той уславився, як оригінал, а мене згадають десь у віках найбільшим зрадником та паплюжувачем свого власного народу. Ні, я не хочу бути новітнім Геростратом! — остаточно вирішив майор і поклав далековид до шкіряного футляра. Він з надією подивився на кобуру револьвера та згадав слова сержанта.

— Коли один помре, наказ виконає другий.

Повернувшись до Жученка, майор сказав:

— Ви здогадуєтесь, що нам наказано знищити німецьке кулеметне гніздо на могилі Шевченка? Від того пропаде й могила.

Сержант отетерів.

— Невже? — здивувався він. — Коли ж ви це зробите?

Володай, як сьогодні вночі Пузанкову, так само й тепер загадково відповів Миколі.

Мені, як справжньому військовому, дуже тяжко прийняти певне рішення, коли ж я його прийняв, то для виконання рішення зроблю все залежне й незалежне від мене!

**
*

В дивізіоні майор знову викликав до себе комісара й начальника штабу. Останнього запитав:

— Скільки разів я вже повідомляв командування про спрацьованість нашої зброї?

Начальник штабу подивився до свого записника, коротко проказав:

— Чотири!

— Негайно надішліть до штабу 16-ої армії телефонограму такого змісту:

„Гарматами, що є в особливому сибірському артилерійському дивізіоні, надалі к о р и с т уватися неможливо. Кожний набій, випущений із них, означатиме злочинне м а р н о т р атство державних коштів. Прошу негайно надіслати інспектора для перевірки нашого збройного майна.

Підписав:

Майор Володимир Володай".

По обіді в розташування дивізіону прибув легковий автомобіль із штабу 16-ої армії. Він привіз інспектора артилерії. Знайомлячись з майором, представник штабу відрекомендувався:

— Капітан Павло Багрідзе!

— А, це ви мені вночі протелефонували наказ командувача? — згадав Володай.

— Так. На що скаржитесь, товаришу майоре?

— Наші гармати, товаришу капітане, вистріляли вже понад всіляку норму кількість набоїв. Їхні жерла майже зовсім позбулися нарізки та поширилися в діяметрі. Тепер з них стріляти всерівно, що пускати набої собі на розвагу десь у небесні простори.

— Гаразд, перевіримо ваші слова.

Йдучи до гармат, Володай і Багрідзе опинилися вдвох, без сторонніх свідків. Капітан запитав:

— Ви встановили місцевість, яку маєте обстріляти?

— Ясна річ. Це могила відомого українського поета Тараса Шевченка, близько Канева.

— Ось воно що! — протягнув Багрідзе. — Через те командувач артилерії нашої армії не видав офіційного наказа, а обмежився тільки словесним розпорядженням.

— Вам, капітане, теж відоме ім'я Шевченка?

— Звичайно. Я грузин. Кожний же грузинський інтеліґент добре знає поему Шевченка „Кавказ".

Багрідзе ледь-ледь оглянув гармати й підписав акта про потребу їх негайно замінити.

— Саме в слушний час прийшла ваша телефонограма, товаришу майоре. Ми щойно одержали нові гавбічні гармати.

— Ну, то їх поїде приймати наш комісар! — наказав майор.

Останок цього та цілий наступний день пройшли в відвезенні старих гармат до залізничої станції Гребінка і в одержанні звідти нових. Третього дня в надвечір'я майор мав розпочати вогневий обстріл могили Шевченка.

Перед тим, як дати команду — „плі!", — він вийшов оглянути прибулу зброю.

— А де ж вимірні прилади до гармат? — Суворо звернувся до комісара.

— Я не знаю, такими їх одержав у Гребінці, — розгубився Пузанков.

— Штаб армії хоче, щоб ми з віддалі десяти кілометрів стріляли на око? Навіщо ж тоді він подає координати? — вголос проказав Володай, а сам собі зміркував:

— Багрідзе теж не бажає обстрілу могили Тараса Шевченка.

За наказом майора, комісар став дзвонити до штабу 16-ої армії щодо вимірних приладів. Звідти йому порадили поїхати до Пирятина. Поки відбувалися розшуки невідомо куди спроваджених, але конче потрібних для далекобійних гармат вимірних приладів, з штабу передали новий, вже блискавичний наказ:

„Негайно вирушайте під Лубни. Там висів німецький десант. Вам належить вибити його звідти. Позиції біля Золотоноші, наші війська залишають сьогодні ж . . ."

Прочитавши наказ, майор подав команду всім солдатам та офіцерам одягти собі на шию так звані медальйони смерти, бо передбачав безпосередній бій з німцями. До середини такого медальйону кожний військовий вкладає папірець — останню в цьому житті власну записку.

На очах у Миколи Жученка майор, бадьоро насвистуючи, писав на куценькому папері можливо свої передсмертні рядки.

Бачачи вкрай здивоване обличчя сержанта, командир особливого сибірського артилерійського дивізіону нахилом голови запросив його підійти ближче до себе. На медальйонному документі майора, чорним по білому, виразними, майже друкованими літерами було написано:

„Тим, хто знайде мій труп! Всупереч наказові штаба 16-ої армії, я не допустив дати жодного пострілу на могилу Тараса Шевченка.

Володимир Володай."

Виставка українського народного мистецтва в мистецькій ґалерії м. Рочестер

„Цього місяця в „Memorial Art Gallery of Rochester" виставлена буде репрезентативна збірка українського народного мистецтва, зібрана й представлена 47 Відділом Союзу Українок Америки. Ця кольоритна і різноманітна виставка свідчить про високі мистецькі вартості українського народу. Там є прекрасні килими і тканини, різьблені та інкрустовані дерев'яні вироби, кераміка, вишивки, народні строї та писанки.

Подиву гідним є те, що так багато вдалося зберегти з цих мистецьких виробів, принесених сюди імігрантами, що втікали майже з порожніми руками від комуністичного аґресора".

Цими словами починається стаття пані Вірджінії Джефрі Смит, широковідомої кореспондентки — фахівця в мистецькій галузі, що вміщена була в рочестерській газеті „Times-Union" з 3 лютого цього року, і заповідала „мистецьку подію" в м. Рочестер — виставку українського народного мистецтва, що відкривалася 6 лютого в приміщенні та при співпраці „Memorial Art Gallery of Rochester".

В день відкриття сотки відвідувачів заповнили залю, яка являла собою надзвичайно цікаве поєднання модерного способу розташування експонатів з їх старовинною та чисто народним стилем. Вишивки, тканини та народні строї були розміщені на стінах, на чорних панелях, що ще більше підкреслювали кольоритність та тонкий рисунок орнаменту. Поміж панелями килими на стінах, а перед ними столи з різьбою та керамікою і скляні шафки з дрібними експонатами. При дверях, на тлі невеликого килима, святий образ роботи Кибалюка, удекорований вишиваним рушником, згідно з нашим українським звичаєм.

Обмежене приміщення не дало можливости показати всі зібрані експонати. Небагато експонатів, але вони представляють всі види українського народного мистецтва, всі околиці України, від делікатних та строгих в орнаменті та кольорах виробів з Полтавщини та Київщини до багатих своєю кольористикою та орнаментацією виробів Гуцульщини.

Виставка українського народного мистецтва займає чільне місце між трьома виставками, що відбуваються одночасно, і їй приділена, крім виставкової залі, також стіна перед сходами, яка удекорована розкішним полтавським килимом та невеличкими скляними шафками з зразками всіх виробів, які є на виставці. Ця стіна є, так би мовити, вступом до самої виставки. Вона має підготовити глядача до того, що чекає його у виставковій залі. Та все ж, зайшовши до залі, глядач зупиняється, вражений багатством і різноманітністю експонатів.

Глядачі чужинці засипають присутніх на залі українців запитаннями про техніку виконання виробів, про їх призначення, про причини різного характеру орнаменту та техніки у різних околицях, про Україну та українців взагалі. Вони докладно перечитують картки з поясненнями до кожного експонату і стало звертаються до мапи України, розташованої при вході на залю.

Головним пунктом на відкритті виставки є концерт української пісні і танцю, що починається о четвертій годині в переповненій по береги концертовій залі ґалерії, яка вміщає понад 400 глядачів. У кожного в руках програма концерту в мистецькій обгортці, виконаній в українськім стилі. Ці програмки роздавали при вході на залю діти, одягнені в українські народні строї.

Участь в концерті беруть: Український Національний Хор м. Рочестер в складі 43 співаків під диригентурою п. Ярослава Матковського та група танцюристів під проводом п. Івана Заболоцького. Фортепіяновий супровід п. Ірина Костинюк.

Після Американського Гимну, у виконанні Українського Національного Хору, відкриває концерт директор ґалерії пані Ізабел Гердл. Вона вітає всіх присутніх і сердечно дякує всім тим, що доклали великої праці для влаштування виставки та концерту. Після того слідують два короткі реферати. Перший, — про Україну та її культуру, виголосила панна Ірина Клодзінська, роджена в Рочестері українка, що закінчила місцевий університет. Другий реферат про нову українську еміґрацію в Рочестері, якого домагалася дирекція ґалерії, виголосила панна Лариса Жовнірович, що п'ять років тому приїхала до Америки і тепер є студенткою Університету в Рочестері. Обидва реферати, хоч і короткі, але глибокі своїм змістом, подали слухачам відомості про минуле нашого народу і про працю тих, що, втікши від комуністичного терору, осіли тепер на вільній американській землі.

Програма викликала в слухачів не менше захоплення ніж виставка. Український Національних Хор співав добре. Вже сама його поява на сцені в стилевих і дуже вдало дібраних народних строях вражала публіку своєю красою. Особливої уваги заслуговує добір пісень, який дав можливість почути і пісню жартівливу, і тужливу пісню про недолю і пісню про кохання, і колядку та щедрівку, і пісню на слова Шевченка і бадьорий, героїчний марш. За це належить спеціяльне признання диригентові хору панові Ярославу Матковському. З виконаних пісень особливо треба відзначити „Ой, пряду, пряду" Леонтовича, дуже цікаву інтерпретацію народної пісні „Гандзя", та „Вогні горять" Воробкевича на слова Тараса Шевченка з бездоганним сольом пана Івана Клодзінського.

Танцюристи показали глибоке розуміння характеру народного танку та добру техніку. Зокрема треба відзначити „Гопак" у виконанні пана Богдана Хомяка, що, хоч і був досить простий своєю хореографічною побудовою, показав високу техніку танцюриста.

Кілька слів про тих, хто це все підготовив та зорганізував. Це група невтомних працівниць на громадському та культурному полі — 47 Відділ Союзу Українок Америки, головою якого є пані Марія Крамарчук. Організацію цієї виставки 47 Відділ гідно відзначив три роки свого існування. З моменту заснування Управа 47 Відділу поставила собі за мету організувати виставку Українського Народного Мистецтва для американців. Зв'язкова референтка пані Петронелла Клодзінська три роки невтомно працювала і, використавши свої зв'язки, що їх вона мала ще з часів подібної виставки в 1944 році, організаторкою якої вона була, нарешті добилася цієї можливости. Для підготовки виставки створено комітет в складі: п. Г. Клодзінська — голова, п. А. Смеречинська — заступниця голови, п. М. Приймак — секретарка. Члени: п. О. Харамбура, п. Л. Демиденко, п. Ірина Клодзінська, п. Ірина Костинюк, п. Марія Крамарчук, п. К. Квасниця, п. М. Пічак. Менше як місяць впертої та невтомної праці комітету дали ті наслідки, про які вже була мова вище. Також багато помогло українське громадянство Рочестеру, яке гаряче відгукнулося на прохання складати експонати для виставки. З членів комітету особливо належить відзначити таких пань: п. Анастазію Смеречинську, п. Мирославу Приймак, п. Людмилу Демиденко. Вона помагала при сортуванні та розміщенні експонатів, а також виконала мапу України, афішу в українськім стилі та мистецьку обгортку до програми концерту, яку високо оцінила американська преса.

Крім того треба з великою подякою відзначити невтомну працю директора ґалерії п. Ізабел Гердл, яка глибоко зрозуміла наше мистецтво.

Михайло Снилик

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

З фронту нашого музичного виховання.

Український Музичний Інститут розвивається щораз то краще, — це доказують солідно підготовані пописи, що дають висліди справжньої фахової праці, яку професорський збір провадить з учнями. Поважне ставлення до музики і почуття відповідальности учнів на пописі дають запоруку, що наша така музикальна громадськість матиме з часом дуже добре вишколення і фахових музиків і вже не будемо нарікати, що, мовляв, був талант і марно пропав, бо не було кому заопікуватися.

Розглядаючи такий попис, треба, очевидно, брати до уваги, що це не концерт, а попис учнів у стадії їх вишколювання і, що, на приклад, деякі молоді виконавці на своїх виступах ще неопановані і показують т. зв. трему, а це відбивається на чистоті гри, спеціяльно у скрипаків.

Останній піврічний попис УМІ, що відбувся в залі Народного Дому в Ню Йорку 6 лютого, міг неодного задивувати своїм високим рівнем. Вже мала Уляна Стецура (фортепіян, II. н.) виказалася добрим почуттям ритму, а Ірина Копачинська (форт. I., II. н.) старалася динамічним тінованиям підкреслити свою гру. Зірка Дерлиця (форт. III. н.) має упевнений удар, гарну пальцеву техніку і живий темперамент. Марта Політило (форт. III. н.) відіграла елеґантно і настроєво вальс Ґріґа. Стефанія Маличівська (скрипка, III. н.) віддала добре технічно „Сольо" Данкля і граціозно менует Моцарта. Незвичайно здібна Христина Осадца (форт. IV. н.) відчула імпресіоністичний стиль Дебюссі, а тему з варіяціями Паґаніні - Верковича відіграла з немалою технічною легкістю і пікантним ритмом. Дарія Якимів (форт. IV. н.) заграла Нижанківського „Альбом для молоді" з поважним почуттям відповідальности і любови до тієї української композиції. У неї є темперамент і змагання до інтерпретарського поглиблення. Катерина Шандала (скрипка, II. с.) визначається повним тоном і зрозумінням сонячного духа Гендля. Володимир Стецик (I. с.) показав октавову техніку, яка дає йому можливість розвинутися до справжньої віртуозности. Ярослав Недільський (форт. I. с.) це дуже талановитий учень, що має природний розмах, природну техніку і природну музикальність. Марта Чапельська (форт. I. с.) виконала Шаконну Гендля субтельно, з ясною технічною прецизністю, легко і перлисто. — В національних костюмах виступили молоді бандуристи, які під керуванням проф. Р. Левицького відіграли і відспівали „Засвистали козаченьки", „Ой на горі там женці жнуть" і в'язанку народних пісень. Якщо зважити, що ця кляса заснована щойно недавно, то це гарний початок, радісне явище у цій спеціяльній ділянці нашого музичного мистецтва.

Перед другою частиною попису директор Роман Савицький з'ясував короткими словами історію постання УМІ і його скорий розвиток на терені ЗДА. В централі і численних віддлах по інших містах є понад 400 учнів і 50 учителів, та всі ознаки вказують на те, що УМІ буде ще далі розвиватися.

По павзі заграв непересічно галановитий Любомир Крушельницький (форт. I. с.) сонату Скарлятті зі самозрозумілою технічною легкістю і глибокою музикальністю. В „елеґії" Лисенка він був вдумливим поетом, а у Дебюссі виказав зрілість, прегарне фразування і взагалі заокруглену інтерпретацію. Тетяна Осадца (форт. I. с.) віддала справді по шопенівськи вальс Шопена: з ніжним, повним модуляції ударом. Юрій Шуган (скрипка, II. с.) виказав милозвучний, теплий тон і пливкий, рішучий ритм. Надія Бартків (форт. II. с.) в „осінній пісні" Чайковського показала нахил до поетичної експресії. Уляна Яц (форт. II. с.) відіграла Тарантеллю Геллера з огнистим темпераментом і з чистою, певною технікою. Зі співаків Степан Шпех виказує солідну працю і інтеліґентну інтерпретацію, але варто б йому звернути увагу, щоби він не переворсовував голосу, який тоді тратить звучання. Модест Захарченко (скрипка, III. с.) у Романсі Сарасате блиснув повним розмахом, граючи чистим, соковитим тоном. Зиновія Лавришко (співачка) має дзвінкий повновиразний сопран, що вміло орудує динамікою у всіх позиціях і вказує на тенденції дальшого розвитку. На кінці струнний ансамбль під дириґуванням проф. Цісика одушевлено відіграв три композиції Моцарта з належним зрозумінням його стилю.

Численно зібрана публіка живо реаґувала на виступи виконавців, дискутуючи над оцінкою талантів та нагороджуючи сильнішими оплесками видатніших зпоміж них.

Дарія Гординська-Каранович.

Сиракюз, Н. Й.

15-річчя Українського Відділу Золотого Хреста.

Коли поглянемо взад і нагадаємо минулу працю й осяги нашого відділу за останніх 15 років у Сиракюзах, то відйсності вони значні й великі. Всі наші успіхи, як теж факт, що наш відділ УЗХ був активним і в час останньої війни, треба завдячувати в першу чергу патріотичності наших членкинь, їх відданості для організації, їх свідомості, що вони виконують одну з важливих ділянок праці та їх згідливості й єдності. Відділ УЗХ у Сиракюзах ніколи не влаштовував великих імпрез, щоб перед загалом хвалитися працею і здобутками, а вдоволявся муравлиною працею не надто дбаючи, чи загал знає про ту працю й її цінить, бо більше дбали ми про це, щоб мати внутрішне задоволення, що ми робими корисну працю й можемо допомогати більш нещасним за нас. Тяжко тут згадувати імена всіх заслужених і працьовитих членкинь відділу УЗХ, але не можемо поминути ніколи невтомлених членок управи, що на своїх плечах несли головний тягар праці, а на чолі яких Текля Каменюк, Анна Танасишин, Татяна Заліська, Маґдалина Дзецюх та другі.

За останніх 15 років відділ УЗХ у Сиракюзах таки полишив значні сліди. І так на українські цілі висилано поважні датки майже кожного року, а саме на визвольну боротьбу, на політв'язнів, інвалідів, інтернованих, Рідну Школу, хворим священникам, скитальцям, останнім також висилано пакунки з одежою й поживою. Допомагали ми й українським цілям в ЗДА, зокрема сиротам у Филаделфії, вислано датки на Український Семінар у Вашинґтоні, дано й поважну допомогу на українську парафіяльну школу в Сиракюзах. В час війни наш відділ УЗХ співпрацював із Американським Червоним Хрестом, туди ми переслали поверх тисячі долярів а також наші членкині віддали сотки годин праці для шиття й складання бандажів і т. п. Також відділ УЗХ ч. 52 кожного року вплачує датки на АЧХ, Community Chest, Cancer Fund, Salvation Army, Christmas Seals, та подібні.

Попри збірки на харитативні цілі, відділ веде й культурноосвітню працю. Робимо це при помочі сходин і різного роду імпрез. Різнородні, більші імпрези влаштовуємо спільно з братньою організацією ОДВУ. Беремо участь, через своїх делеґаток, у житті нашої громади. Стараємось по можности, виконувати всі припоручення Головної Управи УЗХ і стараємось, при помочі наших делеґаток, брати участь у розвою цілої нашої організації, бо на З'їзді УЗХ найкраща нагода поділитися з делеґатками інших місцевостей своїми успіхами й невдачами й найти найкращий один шлях для всіх відділів у майбутнє. Стараємось також держати зв'язок із сусідними відділами УЗХ, а спеціяльно з відділом УЗХ ч. 18 у Рачестері, куди наші членкині їхали на святкування 70-ліття Українського Жіночого Руху та на 25-ліття ОУН.

Тому, що одною з головних цілей УЗХ червонохрестна акція, то наші членкині покінчили курси першої помочі в Американському Червоному Хресті щоб знанням і практикою бути помічними на час потреби.

15-го січня, відбулися в нас річні збори відділу, на яких обрано слідуючу управу: Текля Каменюк — голова,, Анна Танасишин — місто-голова, Татяна Заліська — секретарка, Палаґія Трипалюк — заступниця Маґдалина Дзецюх — касієркa, Текля Шкляренко — заступниця, Вікторія Метюс — рекордова секретарка, Марія Кравець, Анна Костишин, Катерина Клим — контрольорки.

Ухвалено з каси дати на коляду для залишенців суму $5; О. і А. Боднар зложили $3 по $1: А. Моздір, А. Шміт, Г. Туркевич, М. Дзцюх, М. Кравець, А. Танасишин, В. Метюс, А. Гальчин, П. Муран, З. Гриник, П. Трипалюк, Т. Каменюк П. Гринчак, Ю. Цибан, А. Корнотяк, К. Клим, А. Вольдич М. Кіцяк, М. Ануф, Т. Шкляренко, Т. Заліська, А. Костишин, А. Флісак, А. Мацько. Разом $30.75.

Н.Р.

Бруклин, Н. Й.

Вечірні курси Українознавства

Вечірні курси Українознавства в Ню Йорку, відділ в північному Брукліні, існують вже другий рік. Батьки, котрих доля кинула далеко від рідної землі, бачили конечну потребу заложення такої школи. Діти шкільного віку покинули зовсім малими рідний край, а є й такі що вже родилися на чужині і не мали змоги вивчити своєї рідної мови ні історії свойого краю, так як належить. Не всі батьки, що зайняті заробковою, часами дуже тяжкою працею, мають час і змогу вивчити самі своїх дітей рідної мови. Вечірні курси гарно розвиваються, а з початком шкільного 1954/55 року зорганізовано Батьківський Комітет, який допомагає і співпрацює з учителькою. Вечірні курси мають своє приміщення в Українськім Народнім Домі при 216 Гренд Стріт в Брукліні. Дня 18 грудня 54 р. улаштували курси Миколаївське Свято. Сценічну картину п. Р. Завадовича зі співами і танцями п. з. „Святий Миколай" підготовила старанно і совісно зі шкільними дітьми учителька п. Олена Бриттан. Танці до цієї вистави оформив відомий і невтомний п. Роман Петріна. Діти вив'язалися зі свого завдання дуже добре, а оплески і гарні дарунки були їм заслуженою нагородою за вложений труд і працю. Під час Різдв'яних Свят шкільні діти ходили колядувати і не жаліли труду, щоби допомогти своїм братям і сестрам, які осталися на еміґрації і яким доля не позволила виїхати за океан. Заколядовано і переслано суму 134 дол. як дар „Діти — Дітям". Діти зорганізовані при курсах, хоч ще самі школярі, але своєю участю в різних імпрезах на терені нашої громади виховуються на добрих, повновартісних, будучих громадян.

Ярослава Зарицька,
гол. Батьківського Комітету.

Рачестер, Н. Й.

Огляд діяльности Української Кредитової Спілки.

Ми далекі від того, щоб описувати життя в Рачестері, а хочемо лише, на прикладі Рачестерської Кооперативної Кредитової Спілки, показати доцільність і потребу кредитових спілок для українців у ЗДА.

За один рік своєї діяльности кредитова спілка має:

Членів — 132.
Вкладів (уділів) — $14,997.
Виданих позичок — $13,300.
Чистого прибутку на вкладки — 3.6%.

Кількість членів складає приблизно 6% дорослого українського населення м. Рачестер. Це, звичайно, є мало, але коли прийняти до уваги місцеві відносини, то згадана кількість є більш ніж задовільна.

ВКЛАДИ. Про вклади мало що говорити. Є, очевидно, члени, що практично „не втяглися" в роботу спілки. Але є і такі, що з глибоким переконанням доцільности всі свої заощадження складають в кредитовій спілці. Це є наші піонери.

ПОЗИЧКИ. Пересічний розмір позички був $400. Але більшість дебіторів цікавляться вищою позичкою, тому розмір її був підвищений перше до $1,000, а тепер збільшується до $1,500. Згідно статуту, розмір одної позички не може перевищувати 10% суми вкладів. В разі потреби більшої суми позички, її можуть брати кілька членів родини.

Позички видавалися на:

Придбання і ремонт хат	— 65%
Придбання і ремонт авт	— 9%
Виробничі цілі	— 8%
Оплату шпиталю	— 8%
Покриття банк. позички	— 3%
Інші	— 7%

Таким чином бачимо, що позички мають доцільне призначення.

Хочемо нагадати тут, як глибоко помилялися ті, які твердили, що наші люди не потребують позичок. Офіційний орган централі кредитових спілок подає, що 62% авт купуються на кредит. Фірми за таку позику беруть від 12% до 24%, в той час, як кредитова спілка бере за позику в 2—4 рази менше. Лише вміщення позичок в цій ділянці може дати велику користь членам кредитової спілки. А ще більше потребують позик на купівлю хат.

Як зазначено вище, за перший рік своєї діяльности кредитова спілка має 3.6% чистого прибутку на вкладках. Слід відмітити високий рівень свідомости членів, які винесли рішення виплатити членам дивіденд лише в розмірі 2.5%, а решту прибутку використати для потреб Кредитової Спілки.

Успішна господарська діяльність спілки є наслідком розважного ставлення з боку управи, яка звела до мінімуму адміністративно - господарські витрати. У великій мірі допомогли спілці дирекція Українського Народного Дому, де приміщена спілка, дозволивши безкоштовно користуватися приміщенням, та спонзор української радіо-програми п. Дмитро Кубарич, що безкоштовно подавав у радіо оголошення спілки.

На річних загальних зборах спілки, члени з великою приємністю вислухали речеві звіти та конкретні і ділові зауваження дискутантів, особливо старих кооператорів. Загальні збори високо оцінили діяльність спілки та її управи за минулий рік, та намітили такі найголовніші завдання на майбутнє:

1. Зробити Українську Кредитову Спілку загально - українською для м. Рачестер.
2. Ріст вкладів має відповідати до потреб позик.
3. Збільшити активність членів, тобто максимально користуватися послугами спілки.
4. Провадити культурно-виховну роботу. З цією метою розпочато висвітлювання науково-культурних кіно-фільмів щонеділі, безплатно.

Ми думаємо, що умови в Рачестері є пересічними, щодо українських громад взагалі, а тому й інші українські громади могли б не гірше, а може і ліпше (при більшій активності) організувати кредитові спілки, що були б джерелом добробуту членів та цілої громади, і цим сприяли б розвиткові інших ділянок нашого життя, як то українські школи, дитячі садки, будинки для сиріт та старих, видавнича діяльність і т.д.

Найвища пора українцям зайнятися творчою діяльністю і виповнити нею людську істоту, а тоді не буде часу і потреби займатися сварками і взаємопоборюванням.

І. Демиденко.

ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ Д-ра МИШУГИ

СКЛАДАЮЧИ, ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА ЙОГО МОГИЛУ, ПОЖЕРТВИ НА НАРОДНІ ЦІЛІ

Згідно з останньою волей сл. п. д-ра Луки Мишуги, проголошено, що замість квітів на Його могилу можна складати відповідні пожертви на поодинокі народні цілі. Всі пожертви будуть розділені на такі цілі, які бажали собі жертводавці, а хто відносно цього не висловив жадного бажання, тоді виконавці волі Покійного призначать непризначені на жадну спеціяльну ціль фонди на таку ціль, яка, в їхньому найкращому переконанні, найбільше відповідала б волі і побажанням Покійного чи була б відповідним вшануванням Його Пам'яті.

СПИСОК Ч. 1.

Члени Екзекутиви та працівники Головної Канцелярії УНС і В-ва „Свобода":

Д. Галичин	$15	Є. Парніцький	5
М. Пізнак	15	Марія Стецюк	5
Геновефа Жеребняк	15	Т. Гіль	5
Р. Слободян	15	Д. Кравець	3
Г. Герман	15	М. Твардовський	3
А. Драґан	15	Катерина Маґура	3
І. Кедрин	5	Надія Онишкевич	3
В. Давиденко	5	Я. Кулинич	3
Д-р Л. Луців	5	М. Лисогір	3
Христина Бук	5	В. Кушнір	3
Уляна Явна	5	Стела Раси	3
Ярослава Левицька	5	Олександра Кейс	2
Христина Квасниця	5	Д-р О. Волощук	2
Варвара Бачинська	5	Д-р І. Козак	2
Марія Думанська	5	Меланія Мілянович	2
Вол. Сохан	5	Василина Мельник	2
Ніля Сохан	5	І. Вербяний	2
Осипа Ґіббонс	5		
Л. і А. Лапичак	5		
Ірина Лапичак	5	Разом	$211

Лист до Редакції

В СПРАВІ „ДИТИНИ І її ЛІТЕРАТУРИ"

У доповіді-статті п. В. Баранури п. з. „Дитина і її література", друкованій у недавних числах „Свободи", було подано, що я домігся в Енциклопедії Українознавства, яку видає Наукове Т-во ім. Шевченка, місця теж для дитячої літератури.

Хочу виснити, що недокладне сформулування цього твердження викривлює подекуди дійсний стан справи. Діло насправді таке, що редакція Енциклопедії вже в самих початках запланованого видання звернулася до мене в справі матеріялу про українську літературу для дітей, юнацтва й молоді, заходила тільки різниця в оцінці цієї літератури і власне в цьому відношенні домігся я, зрештою без труднощів, цих критеріїв оцінки, які прикладаємо до літератури взагалі. Ніде правди діти, в нас і досі раді б відвести місце дитячій літературі всюди інде, тільки власне не в літературі, як суто мистецькому явищі. Дитячу літературу вважають у нас — і так власне було у випадку з Енциклопедією — „популярно - научними" виданнями, то „прикладною белетристикою" (напр. у Сергія Єфремова в його оцінці творів М. Коцюбинського для дітей), то „виховною лектурою" (така здебільшого назва сьогодні) і т. д., наче б і справді поруч цих, найбільше наявних у нас форм, не існувала дитяча література з атрибутами справжнього мистецтва (хочби „Маруся" М. Вовчка, яка ще й сьогодні друкується масовими накладами у Франції).

Очевидно, причиною такого своєрідного непорозуміння є в нас мала відносно кількість творів для дітей чи придатних для дитячого читання з відповідним мистецьким рівнем, а далі все ще брак поважної оцінки - критики дитячої літератури, але вже хоч би факт, що ця наша дитяча література найде своє місце в Енциклопедії Українознавства НТШ, доказує, що в цьому відношенні і в нас приходить переоцінка і вирівняння занедбань минулого.

Б. Гошовський.

РАДІОПРОПАҐАНДА НА ДРОГОБИЧЧИНІ

Як подає „Радянська Україна", в Дрогобицькій області майже в кожному колгоспі побудовано радіостанцію для передавання пропаґандових програм. Колгоспні родини набувають радіоапарати і слухають радіопрограми у своїх приміщеннях. В Комарівському районі радіофіковано всі села. До цього треба було б ще додати, що радіоапарати, які набувають колгоспники, можуть ловити лише ті передачі, що їх передають колгоспні трансляційні радіостанції, а далі вони не сягають.

рОзСИПки

ОЛІМПІЙСЬКІ

Зимова Олімпіяда (наша, тобто!) вже за нами. Відбулася коло Лейк Плейсід, Н. Й., де вже відбулася Олімпіяда 1932 (всесвітня, тобто!).

Було олімпійське рахування точок, секретар Олімпійського Комітету (нашого, тобто), Прудиус і головний суддя — інж. Рак.

Як бачимо: олімпійського сердечно мало.

(1 Прудиус + 1 Рак (Дада) — ще не ціла Олімпіяда).

Імпрезу влаштували пластуни Бурлаки. Чому б аферу не назвати „Бурлакіядою"? І так запротоколувати... І Рублем прирублити...

∴

На старті мало нових облич. В темпі лещетарського з'їзду вірш постав:

Надаремні олімпійські
Були гасла і труди:
Кликали до старту молодь —
А з'явилися... діди...

Нотатник літописця нотує діялог:

— Де властиво молодь?
— Ще не підівчилася.
— А де ж тут роджені?
— Ще не народилися.

Хтось ізбоку:

— Пощо їм лещетами по обривах трудитися, як „карою" по гладкій дорозі заїдуть...

∴

— Що було в програмі Зимової Олімпіяди?
— Лещетарство.
— І „дец—о"?
— „Дец—о"!
— А скільки лещетарів було?
— 21.
— І це зветься...?
— Так, пане (—і) — це зветься Олімпіяда!.. („Вам може не подобається?..").

∴

Зимова Олімпіяда (наша, тобто!) вже кидає тіні на грядущу, літню. Олімпійський Комітет тарифу залізничних знижок опрацював. Але вдоволених мало (привіт Я. Красникові!).

А справу „системою Котигорошка" розв'язати можна. В мандрах по світі Котигорошко Вернигору, Вернидуба й Прудиуса зустрів. І кожний робив, що його назвище каже. І перешкод у них не було.

В Олімпійському Комітеті (нашому, тобто!) маємо автентичного, оригінального Прудиуса — бракує ще тільки Вернигори й Вернидуба. Першим легко Вольта Бакад може бути. А Вернигорою — технік, Едзьо Жарський.

І тоді ніяких знижок, ніяких залізниць не треба. Всіх учасників — від Бостону по Сієтл і від Вінніпеґу по Санта Фе — цей „тім" приставить і відставить. Де по дорозі гора прийдеться, Вернигора-Бакад гору вбік відсуне; густий ліс Вернидуб-Жарський електричною пилою „проклинує". А воду з річки (озера) Прудиус у вус витягне — всі, як жиди Червоне море, сухою ногою пройдуть...

∴

Лишається назва. Невигідна, клопітлива назва: Олімпіяда (завжди в скобках зазначуй, чи мова про нашу — чи міжнародну).

Я пропоную Олімпійському Комітетові (нашому, тобто!), щоб написав до Олімпійського Комітету (всесвітнього, тобто!) — хай той „дорогу дає". Ми випередили їх на цілий рік, а потім: вони напевно чогось такого, як ми не всилі дати — словом, їхній Мельбурн 1956 буде муштардою після нашого Ню Йорку 1955. Хай собі звуться Всесвітніми Провінційними Ігрищами, чи як хочуть. А Олімпіяда — ми!..

∴

Масш! Масш! Масш!..
Свіжа чарка горілки!..

В одному з різдвяних чисел „Свободи" комунікат Комітету для вшанування сценічної праці Олімпії Добровольської появився.

Масш... що один Олімпійський Комітет!

А люди так щиро радили нашим олімпійцям тримати олімпійські бики і скромнішу назву, зате ж замашнішу імпрезу зробити...

Якщо б новий Леонкавалльо забрів до нашого Ню Йорку, опера „Джиґунерія рустікана" — постала б тут же, тут же, тут!..

О. Сип

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ЧЕСТЕР, ПА. — Т-во Запорозька Січ, відд. 388 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 6-го березня в У. Н. Домі, о год. 3-ій попол., 4 Ворд вул. Маємо важні справи до полагодження. Проситься членів обов'язково прибути. Також буде побір вкладок на місяць березень. — Є. Воловняк, секр.

Посмертні Згадки

ДМИТРО ЗАГУТА, член та голова 251 Відд. УНСоюзу, Зап. Січ в Клівленді, О., помер 12-го лютого 1955 р. Покійний народився 1896-р., в селі Роспуття, пов. Добромиль, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив 1935 р. до Т-ва Сокоди, а відтак до Т-ва Запорозька Січ і був головою даного відділу Похорон відбувся 16. лютого 1955 з похор. заведення до грек. кат. церкви св. Петра і Павла, а відтак на параф. цвинтар Парма О., при участи Родини, Членів та Клівлендської Громади. Покійний полишив в смутку дружину Фльоренц. — В. Й. П.!

М. Задойний, секр.

ОЛІЙНИК ВАСИЛЬ, член Т-ва „Мир" відд. 324 УНСоюзу в Филаделфії, Па., по довгій хворобі помер 24-го лютого 1955 р., залишаючи в глибокім смутку жінку Евдокію і троє дітей, проживши 62 роки. Покійний родився в селі Грушатичі, пов. Бібрка, Зах. Україна. Похорон відбувся 28-го лютого ц.р. з погреб. заведеня до катедр. церкви, відтак на цвинтар Fox Chase при участи Родини і Членів. Покійний був основателем Т-ва „Мир" відд. 324 і першим з урядників, а відтак примірним членом до кінця свого життя. — В. Й. П.!

І. Струк, секр.

Зі Спорту

МИСТЕЦЬКІ ЗМАГАННЯ ЗА ПЕРШІСТЬ СУАСТ-у
„СТРІЛА" (Трентон, Н. Дж.) — „УСК" (Бріджпорт, Конн.) 2:4 (1:2)

Трентон, 27 лютого 1955. — УСТ „Стріла", використовуючи вільну неділю від мистецьких змагань місцевої Ліґи — повідомило Управу СУАСТ-у, що може розіграти мистецькі змагання за першість футболу СУАСТ-у з призначеним у льосуванні партнером, „УСК" Бріджпорт. Через щасливий збіг обставин „УСК" Бріджпорт був в цьому дні теж вільний від своїх мистецьких змагань.

Перед початком змагань обі дружини уставилися до спільної знимки. Заступник голови СУАСТ-у п. Євген Ґец привітав їх, висловив свою радість, що вони перші започатковують мистецькі змагання, побажав їм гарного висліду та чесного й гідного українського спортовця змагу. Опісля керівник ланки копаного м'яча „УСК" Бріджпорт п. Володимир Сумик вручив кер. ланки коп. м'яча „Стріли" п. Стефанові Шилкевичу прапорець з барвами Товариства та датою змагань. Глядачів на грищі було мало, а це тому, що багатьох відстрашив дощик, який подав від самого ранку.

Гру почали обі дружини досить нервово. „УСК" Бріджпорт накидає темпо й вже в 6-ій хвилині здобуває перші ворота. Змагуни „Стріли" починають більш жертвенно грати й в 16-ій хвилині вирівнюють вислід. При кінці першої половини „УСК" Бріджпорт здобуває ще одні ворота. У першій половині „Стріла" мала більше із гри. У другій половині видно весь час перевагу „УСК" Бріджпорт. Чомусь змагуни „Стріли" на грищі поміняли свої становища й це було мабуть причиною їх слабшої гри. Ще раз вдалося „Стрілі" вирівняти вислід, але вже не надовго, бо внедовзі противник здобуває треті, а коротко перед кінцем гри — четверті ворота.

Ворота для „Стріли" здобули: О. Мицик і М. Шманько. Зовсім обоятно і без енерґії суддював, присланий місцевою Ліґою, суддя.

Склад „Стріли": К. Крижанівський, М. Бойцун, Р. Мицик, Я. Козак, К. Сурма, І. Панчишин, Ю. Головчак, І. Сеник, М. Шманько, О. Мицик, Р. Прунько.

Склад „УСК" Бріджпорт": Ферара, Такакс, Іваськів, Ґонсальвес I, Ґонсальвес II, Сумик, Кмець, Якимів, Попель, Руснак, Гаран.

Є. Г.

ШВЕДСЬКИЙ С. К. — УСК НЮ ЙОРК 0:3 (0:1)

Бруклин, 27 лютого. — Поява на грищі тільки дев'яти змагунів УСК-у викликала велике поденервування серед чисельної публіки. Питання: де Арндт, Копецький, Підгорецький і Василькевич ставити не тільки свої, але й чужі глядачі. Відповідь на це можна ось тут подати: Арндт не міг явитись зовсім оправдано, Підгорецький хворий, а Василькевича забрав менаджер юнаків грати свої змагання?! Насувається питання до пана менаджера, як довго можна вигравати змагання юнаків змагунами з команд першої та першої Б? Копецький, не попросивши ані не повідомивши про це проводу УСК-у, поїхав до Канади з п. В. Прудиусом, який будучи членом Управи Українського Олімпійського Комітету та теж повинен підпорядкуватися прийнятому правопорядкові між клюбами.

Повертаючись до самих змагань, які були за Чашу Нац. Ліґи, треба підкреслити велику жертвенність УСК-у, який вже підчас гри доповнює свій склад хворим Підгорецьким і Палієм. Гра велась напричуд гарно низом і УСК цілий час перевищав шведів технічно. Стріловий пех і нерішучість у підворітних ситуаціях дали тільки низький вислід 3:0. Ворота стрілили: Наливайко 2 (одні з карного) і Колодій.

Суддя п. Армстронґ дещо односторонній і давав дуже кривдячі УСК рішення.

В наступну неділю УСК є господарем мистецьких змагань у МекКаран Парку при Бедфорд і Лорімер вулицях.

Мир.

ТРИЗУБ ЛІДЕРОМ ТАБЕЛІ!
ТРИЗУБ — ЕРЦҐЕБІРҐЕ 3:1 (0:0)

Филаделфія, 27 лютого. — По незвичайно завзятій та інтересній грі наші вкінці перемогли сильного противника, здобувши дві цінні точки та, що найважніше провадження в табелі. Це не абиякий успіх Тризубівців в п'ятиліття існування Товариства. Як було до передбачення, Тризуб мав тяжку переправу з дружиною, яка направду грає гарно і фер. Давно наші глядачі не оглядали такої джентельменської гри. Гості показались дружиною вирівняною в усіх лініях і своєю грою здобули симпатію многозібраної української громади. Тризуб виступив до тих змагань вперше зі знаменитим напасником та стрільцем Фрайманісом, який себе зарепрезентував якнайкраще. Усі сподівались, що цей грач маючи біля себе таких змагунів, як д-р Павлічка, Яриименко, Чижович, Чернявський чи Тригубенко, напевно зуміє ними покерувати так, щоб Тризуб зійшов з поля бою переможцем. І так сталось. Наші, заграли, як „з книжки". Старт, амбіція, фер гра, — це атут переможної дружини. Віримо, що в наступних чотирьох змаганнях з Литл Клабом, Блу Белзом, Джермен Ганґеріси і Пассоном наші зарепрезентують себе як слід і здобудуть першенство другої рунди.

Гру починають наші проти легкого вітру. Гра початково йде нервово як з одної так з другої сторони. Дружини стараються знайти слабі сторони, щоб здобути для себе провадження. М'яч посувається від одних до других воріт, вичікуючи лише маленької нагоди, щоб забігти до воріт. Одначе оборони і воротарі є завжди на своїх постах. Наші мають більше з гри, краще комбінують, граючи долиною, але не можуть здобути воріт, бо знаменитий воротар гостей виловлює усі м'ячі.

Друга півгра починається у великому напруженні. Кожний здає собі справу, що кожне недотягнення може принести несподіванку. Зденервована публіка, допінґує наших, а це до певної міри допомагає дружині. Гарна акція приносить з прекрасного стрілу Світенка перші ворота. Вже в 17-тій хв. заледве хвилину по здобутих воротах, за руку Гарасима на карному полі суддя диктує карний коп. Свисток і м'яч не по нашому бажанні опиняється в сітці. Стан 1:1. Гарасим в цьому випадку вини не поносив. Гра стає ще завзятішою, бо кожна з дружин має однакові шанси. 27-ма хв. приносить для нас щасливі ворота, стрілені Фрайманісом. Радости не має кінця. Тепер Тризуб грає о клясу краще від противника і в 37 хв. д-р Павлічка устійнює вислід на 3:1, який залишається до кінця гри. Треба признати зовсім безсторонньо, що наші, будучи дружиною кращою, зовсім заслужено виграли. На вирізнення заслуговують Аннюк на воротах, поміч Марчук-Гарасим-Герльовський, в нападі працьовитий Чижович, д-р Павлічка, який тепер знаходиться в знаменитій формі, Фрайманіс, Світенко й Чернявський. Склад Тризуба: Аннюк, Королик, Волянюк, Варварук, Марчук, Гарасим, Герловський, Марчук, д-р Павлічка, Яриименко, Фрайманіс, Чижович, Чернявський, Світенко і Тригубенко.

Стан табелі по недільних змаганнях слідуючий:

	ґор	виграно	програно	нерішено	воріт	точок
1. Тризуб	5	5	0	0	11:1	10
2. Ерцґебірґе	6	4	1	1	13:9	9
3. Блу Белз	3	2	0	1	5:2	5
4. Рідінґ	4	2	1	1	8:7	5
5. Ганґеріси	5	1	2	2	8:11	4
6. Делпарк	6	2	4	0	8:14	4
7. Пассон	4	1	2	1	11:11	3
8. Аллентавн	5	0	2	3	6:9	3
9. Литтл Клаб	1	0	0	1	1:1	1
10. Лайтгавз	4	0	4	0	4:10	0

П. К.

ТАРЗАН, ч. 3423. Зов дичини.

Тарзан угамував голод солодким м'ясом Бари, але його тваринноподібні почуття збудилися на знак появи чужого.

Нагло з-поза листя почувся пронизливий крик леопарда Шіти.

Розгніваний Тарзан поспішив на сцену. Так доля перервала харчування мавполюдини. Завдяки крикові Шіти почалися фантастичні серії пригод!